

Univé Groep

Jaarverslag Verantwoord Beleggen 2022

Inhoud

Kernpunten 2022	3
Ontwikkelingen 2022	4
Vooruitblik 2023	6
Onze MVB-aanpak	7
Op weg naar Parijs: klimaat-neutraal in 2050	10
Positieve en negatieve impact van de beleggingen	14
Screening en uitsluitingen	16
Dialoog en stemrecht	18
Maatschappelijk verantwoord beleggen met alternatieve beleggingen	24
Bijlages	27
Bijlage I: Overzicht dialoog vermogensbeheerders	27
Bijlage II: Engagement overzicht	28
Bijlage III: Stemgedrag in 2022	29
Bijlage IV: Overzicht mandaten en beleggingsinstellingen per eind 2022	30
Bijlage V: Toelichting klimaatdata	31
Bijlage VI: Uitsluitingen per eind 2021	31

Kernpunten 2022

46%

relatieve broeikasgasemissiereductie in scope 1 & 2 vergeleken met een benchmark, waarbij geen reducerende maatregelen zijn genomen.

78%

van de beleggingsfondsen waarin we beleggen* voert **engagement** uit op onderwerpen waarop wij bedrijven willen aanspreken.

*excl. niet-genoteerde beleggingen

100%

procent van de beleggingsportefeuille* hanteert een **best-in-class**-methodiek waarbij de slechtst presterende bedrijven op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen worden vermeden.

Wij beleggen niet in:

Wapens

Tabak

Kolen en controversiële olie- en gaswinning

UN global Compact schenders

€ 1,2 miljard

beheerd vermogen waarvan circa 28% in illiquide categorieën (met name hypotheek en niet genoteerd onroerend goed). In bijlage IV is een volledig overzicht van de beleggingen opgenomen.

€ 30 miljoen

negatieve bijdrage aan focus-SDG's 3 en 13 (uitgedrukt als geïnvesteerd vermogen dat negatief bijdraagt aan deze SDG's).

€ 287 miljoen

positieve impact aan focus-SDG's 3 en 13 (uitgedrukt als geïnvesteerd vermogen dat bijdraagt aan deze SDG's).

Ontwikkelingen 2022

In 2022 hebben wij verdere stappen gezet om te voldoen aan onze doelstellingen op het gebied van Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB). Zo hebben wij onder meer stappen gezet voor een duurzamere invulling van de beleggingscategorie bedrijfsobligaties en hebben we een principebesluit genomen om een allocatie naar impactbeleggen op te bouwen. We hebben daarnaast besloten om een engagementmanager aan te stellen, waarbij wij directer in controle zijn over de onderwerpen waarover we engagement willen voeren. Ook hebben wij de ESG-screening in onze kwartaalrapportage uitgebreid om nog beter zicht te krijgen op de prestaties van onze beleggingsportefeuille op gebied van duurzaamheid.

Klimaatdoelstelling en uitstoot portefeuille

Univé wil klimaatneutraal zijn in 2050. Hiertoe volgen wij het pad van de Paris Aligned Benchmark (PAB). Dat wil zeggen dat wij een forse reductie van de CO₂-uitstoot van de beleggingen nastreven ten opzichte van onze situatie in 2019. De relatieve CO₂- uitstoot van de beleggingen is inmiddels ruim 46% lager dan

die van een vergelijkbare portefeuille wanneer geen CO₂ reducerende maatregelen zouden zijn genomen. Sinds 2019 hebben we de CO₂e-uitstoot van onze portefeuille met 49% beperkt. We blijven daarmee in de buurt van PAB, die een reductie voorschrijft van 57%. Na de forse stappen die we in de eerste twee jaar hebben gezet is de CO₂e- uitstoot in 2022 licht gestegen.

Groene bedrijfsobligaties

In 2022 hebben we gekeken of de beleggingscategorieën bedrijfsobligaties nog aansluit op onze MVB-ambities. Het resultaat is een nieuw beleggingsfonds dat volledig belegt in groene bedrijfsobligaties. Met dit fonds wordt 5% van de bedrijfsobligatie-portefeuille van de Schade-entiteit ingevuld.

Impactbeleggen

In 2022 hebben we weer een ALM-studie laten uitvoeren naar ons strategische beleggingsbeleid voor de komende drie jaar. Hierbij is gekozen voor een beleggingsbeleid, waarbij ook gealloceerd wordt naar impactbeleggen. In de loop van 2023 zal Univé een keuze maken over de exacte invulling van deze allocatie.

Engagementmanager

Samen met onze fiduciaire beheerder zijn wij in 2022 een selectietraject naar een

engagementmanager gestart. Via een engagementmanager kan gericht worden aangestuurd op de dialoog met bedrijven om tot verbeterd gedrag te komen of kan aangedrongen worden op herstel en verhaal. Dit selectietraject is in 2022 succesvol afgerond, waardoor wij in 2023 engagement niet langer alleen indirect via onze vermogensbeheerders, maar ook direct op basis van door Univé geselecteerde thema's kunnen uitvoeren.

MVB-screening

Samen met onze fiduciaire beheerder hebben wij in 2022 de ESG-screening uitgebreid. Dit geeft direct helder inzicht in de voortgang van ons ESG-beleid. Elk kwartaal wordt onze portefeuille gemonitord op ons uitsluitingsbeleid, ESG-ratings en eventuele ESG-controversies. Ook wordt elk kwartaal gerapporteerd over de CO2e-uitstoot van onze beleggingen.

Vooruitblik 2023

Maatschappelijk verantwoord beleggen blijft ook in deze veranderende tijden een belangrijk speerpunt voor Univé. Dit jaar willen wij meer aandacht besteden aan biodiversiteit. Wij willen vaststellen welke impact de beleggingsportefeuille heeft op biodiversiteit en vaststellen hoe een afname van de biodiversiteit de beleggingen kan beïnvloeden.

Ook zal 2023 nadrukkelijk in het teken staan van de invulling van de door ons in de ALM-studie gekozen strategische allocatie naar impactbeleggen. De invulling van deze allocatie moet nog vastgesteld worden, waarbij concreet gedacht wordt aan een impactbeleggingsfonds of een landbouwfonds.

Tenslotte zullen we in 2023 flinke stappen zetten op het gebied van engagement, doordat we een engagementmanager aangesteld hebben. Met deze engagementmanager kan engagement gevoerd worden op door Univé gekozen onderwerpen.

Onze MVB-aanpak

Duurzaamheidsambitie

Univé wil met haar beleggingen, vanuit een intrinsieke motivatie, een positieve impact hebben op mens, milieu en maatschappij (gericht op 'do-good'). Univé wil hiermee verder gaan dan de eisen vanuit wet- en regelgeving (gericht op 'do-noharm') en heeft de ambitie om stapsgewijs een best-in-class-benadering toe te passen.

Wij willen de (potentiële) negatieve impact van onze beleggingen op de samenleving en milieu identificeren, verminderen en voorkomen. Onze prioriteit ligt bij de meest materiële onderwerpen - zoals de opwarming van de aarde - op basis van schaal, reikwijdte en onomkeerbaarheid van de impact. In 2050 moeten alle beleggingen klimaatneutraal zijn in overeenstemming met het door ons

ondertekende klimaatcommitment. We willen een positief maatschappelijk rendement realiseren, met in het bijzonder aandacht voor de thema's Klimaat, Gezondheid en welzijn en Biodiversiteit. Deze thema's koppelen we aan de volgende duurzame ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties (SDG's):

- SDG 3: Goede gezondheid en welzijn; en
- SDG 13: Klimaatactie.

Univé heeft ervoor gekozen om het vermogen maatschappelijk verantwoord te beleggen. Wij zijn ervan overtuigd dat dit maatschappelijke en financiële risico's verlaagt en niet ten koste gaat van financieel rendement. Waar mogelijk zetten wij het vermogen in om een positieve bijdrage te leveren aan een meer duurzame maatschappij.

THE GLOBAL GOALS For Sustainable Development

Sustainable Development Goals

De United Nations Sustainable Development Goals (SDG's) bestaat uit 17 doelen (thema's) die de wereld in 2030 tot een betere leefomgeving moeten maken. Deze doelen zijn gericht op onder meer armoedebestrijding, toegang tot gezondheidszorg, onderwijs, duurzame energie en klimaatverandering.

Goed ondernemingsbestuur begint bij onszelf

Het Bestuur van Univé stelt de doelstelling, strategie en het ESG-beleid vast en toetst of de uitvoering binnen de beleidskaders plaatsvindt. Het Bestuur van Univé heeft zich gecommitteerd om relevante opleidingen te volgen op specifieke ESG-thema's, wet- en regelgeving en marktontwikkelingen om zo kennis en expertise te (blijven) ontwikkelen. Binnen het Bestuur is 1 bestuurslid verantwoordelijk voor het beleid op het gebied van duurzaam beleggen. Er worden keyperformance- indicatoren (KPI's) afgesproken, die aan bod komen tijdens de Bestuursvergadering. De KPI's weerspiegelen belangrijke doelstellingen uit het ESG-beleid en acties die zijn vastgesteld om deze te realiseren. Bespreking van de KPI's door het bestuur waarborgt dat het onderwerp onder de aandacht blijft en voldoende voortgang behoudt. Jaarlijks wordt een afvaardiging van de ledenraad betrokken bij de afwegingen en keuzes die gemaakt zijn op het gebied van duurzaam beleggen. De fiduciair beheerder geeft advies en implementeert het ESG-beleid in de beleggingen en rapporteert hierover.

Daarnaast draagt de fiduciair beheerder en de engagementmanager, door middel van onder andere educatiesessies, bij aan de kennis en inzichten over verantwoord beleggen. Op basis van kwartaalrapportages en het jaarlijkse ESG-verslag van de fiduciair beheerder wordt vastgesteld of het beleid wordt uitgevoerd zoals dat bedoeld is.

Goed ondernemingsbestuur in de beleggingsportefeuille

Univé wil ook goed bestuur stimuleren bij de bedrijven die in de beleggingsportefeuille zijn opgenomen. Dat doen wij onder andere door:

- Het uitbrengen van stemmen en het voeren van een dialoog met bedrijven waar wij in beleggen;
- Bedrijven met goed ondernemingsbestuur te belonen door er (meer) in te beleggen of minder te beleggen in bedrijven met een minder goed ondernemingsbestuur; en
- Specifiek binnen de vastgoedbeleggingen zich te richten op duurzame vastgoedbeleggingsfondsen.

Wat is goed ondernemingsbestuur?

Er is bij een bedrijf sprake van goed ondernemingsbestuur als het bedrijf goed, efficiënt en verantwoord geleid wordt en er tegelijkertijd verantwoording over het gevoerde beleid afgelegd wordt aan alle belanghebbenden waaronder de eigenaren, werknemers, afnemers en de samenleving als geheel.

Instrumenten om onze duurzaamheidsdoelstellingen te behalen

Om onze MVB-overtuigingen te vertalen naar de beleggingen gebruiken wij onderstaande instrumenten.

Uitsluitingen

We sluiten bedrijven uit die de grootste negatieve bijdrage leveren aan het klimaat binnen hun sector. Ook sluiten we bedrijven en/of landen uit die betrokken zijn bij ernstige schendingen van de mensenrechten en een aantal andere ethische criteria.

Screening en MVB-integratie

De ondernemingen waarin we beleggen moeten voldoen aan de Global Compact Principles (UNGCP). Deze regels zijn opgesteld door de Verenigde Naties en gaan over het naleven van kernwaarden op het gebied van mensenrechten, arbeidsrechten, milieu en (anti-)corruptie. Als we constateren dat er in één van onze (sub)portefeuilles direct belegd wordt in ondernemingen die handelen in strijd met deze principes, dan gaan we via onze fiduciair vermogensbeheerder met deze bedrijven in dialoog.

Ook kijken wij hoe externe vermogensbeheerders en beleggingsinstellingen omgaan met duurzaamheid en hoe de thema's Gezondheid en welzijn en Klimaat vorm krijgen in hun (en dus ook ons) beleggingsproces.

Actief aandeelhouderschap

Dialoog We voeren via de fiduciair vermogensbeheerder de dialoog met bedrijven en externe managers om de klimaatverandering onder de aandacht te brengen en de algemene standaarden binnen een bedrijfstak of keten te verbeteren. Voor sommige dialogen werken we samen met andere partijen (bijvoorbeeld Platform Living Wage Financials en Climate action 100+).

Stemrecht We oefenen ons stemrecht uit om duidelijk te maken wat wij vinden van de manier waarop ondernemingen in onze portefeuille met MVB-kwesties omgaan. Daarbij ligt onze focus op Gezondheid en welzijn en Klimaat.

Class Actions Als actief aandeelhouder komen wij samen met andere beleggers in actie bij (vermoeden van) wanbestuur. Bijvoorbeeld bij fraude, corruptie en omkoping binnen een bedrijf. We laten ons dan bijstaan door partijen die gespecialiseerd zijn in zogenaamde class actions. Dit zijn collectieve rechtszaken of massaschadeclaims die kunnen worden aangespannen als er duidelijke aanwijzingen zijn dat er financiële schade is geleden door wanbestuur.

Positieve en negatieve impact

We willen ook beleggen in oplossingen die positief bijdragen aan onze duurzaamheidsdoelen. We kiezen er daarom voor om met behulp van thematische beleggingen specifieke accenten te leggen. Thematische beleggingen moeten aan de volgende criteria voldoen:

- De belegging draagt bij aan verdere verduurzaming van de portefeuille;
- De belegging levert een positieve bijdrage aan Gezondheid en welzijn of Klimaat;
- De positieve impact van de belegging is meetbaar; en
- De belegging resulteert niet in een verslechtering van het risicorendementsprofiel.

Daarnaast willen we ook voorkomen dat onze beleggingen negatieve impact hebben. Wij houden daar rekening mee in de selectie van beleggingen en monitoren dit regelmatig.

Op weg naar Parijs: klimaat-neutraal in 2050

Univé ondersteunt de doelstelling van het Klimaatakkoord om de uitstoot van de schadelijke broeikasgassen (CO₂e) wereldwijd terug te dringen en daarmee de negatieve impact op het klimaat te beperken en uiteindelijk zelfs te voorkomen.

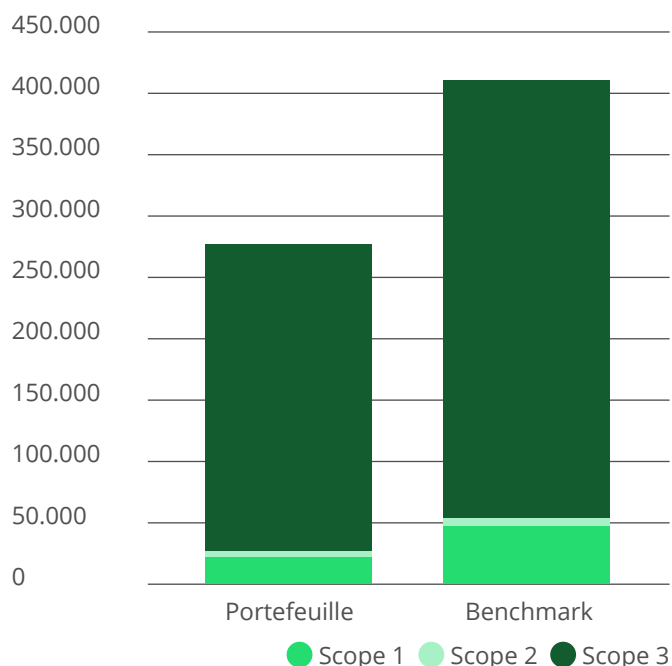
We richten ons op drie hoofdzaken:

- Het reduceren van de CO₂e-uitstoot. Het doel is uiteindelijk klimaatneutraal te zijn.
- Inzicht hebben in de blootstelling naar mogelijke 'stranded assets'.
- Het vermijden van beleggingen in CO₂e-intensieve bedrijven zoals kolenmijnen.

De volgende grafiek toont de emissie van bedrijven in onze beursgenoteerde beleggingsportefeuille gedurende 2022 en hoe de portefeuille heeft gepresteerd ten opzichte van de marktbenchmark die niet is gebaseerd op duurzame portefeuilleconstructie maar wel dezelfde allocatie naar categorieën heeft als onze portefeuille. De linker kolom (Portefeuille) toont de emissie van onze portefeuille. De rechter kolom (Benchmark) toont de emissie van markt.

Hieruit blijkt dat onze beleggingen in 2022 beduidend minder CO₂e hebben uitgestoten¹. In bijlage V is een toelichting opgenomen hoe de emissiedata tot stand is gekomen.

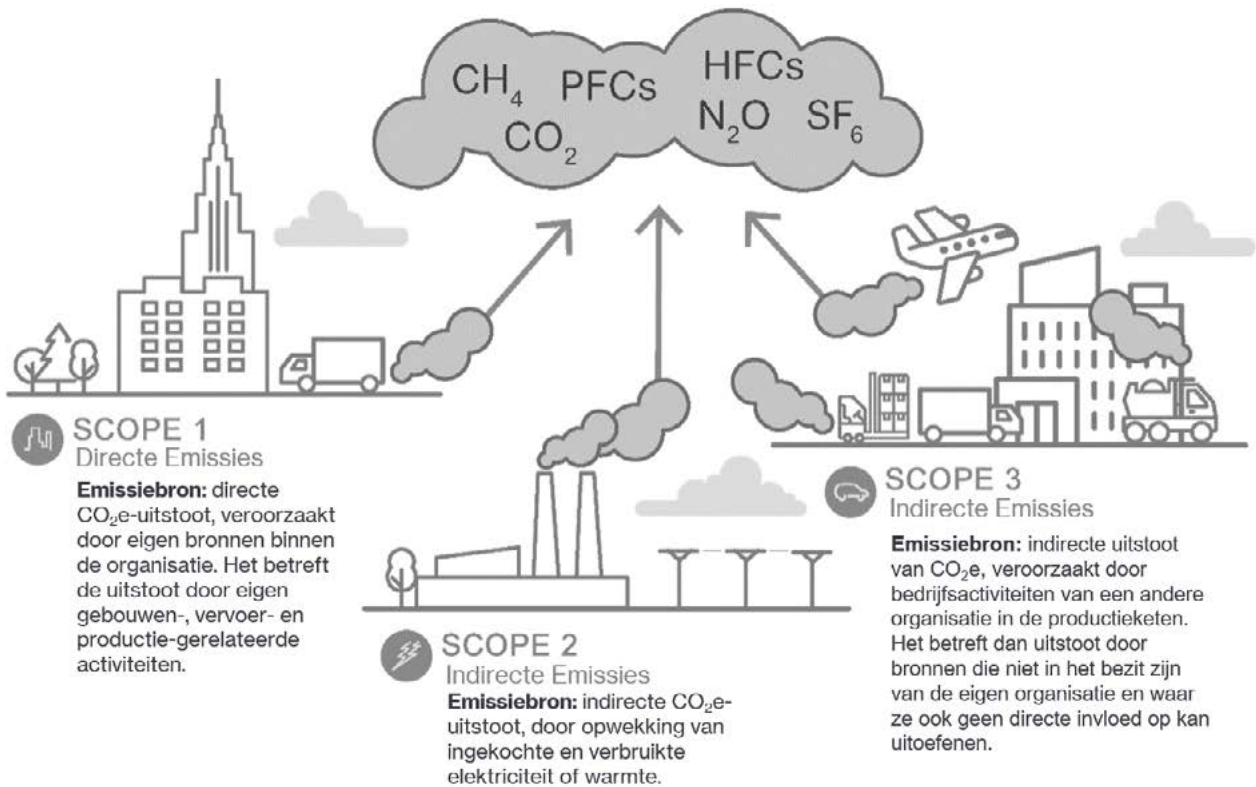
¹ In dit hoofdstuk betreft dit de categorieën aandelen en bedrijfsobligaties. Bron: ISS, 2022

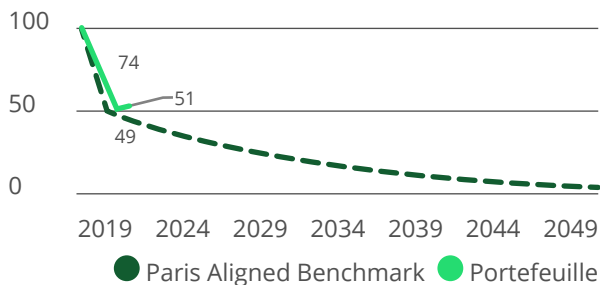
Relatieve CO₂e-voetafdruk van de beursgenoteerde portefeuille¹

Univé wil voldoen aan het klimaatakkoord van Parijs, dat uitgaat van een stapsgewijze afname van CO₂e-uitstoot. Daarom volgen wij het pad van de Paris Aligned Benchmark (PAB). Onderstaande grafiek geeft weer hoe de CO₂e-voetafdruk van de portefeuille afneemt ten opzichte van het jaar 2019. Daaruit komt naar voren dat de beursgenoteerde

Wat betekent CO ₂ e-emissie scope 1, 2 & 3?				
	Transparantie bedrijven	Emissie (ton CO ₂ e)		Relatieve CO ₂ e voetafdruk
	Aantal / weging	Scope 1 & 2	Incl. scope 3	Per euro mln. geïnvesteerd
Portefeuille	95% / 97%	29.286	281.964	46
Benchmark	90% / 97%	54.147	412.551	86
Vershil		-46%	-32%	-46%

beleggingsportefeuille van Univé met een reductie van 100 naar 51 over de eerste drie jaar iets achter blijft op de PAB² (reductie van 100 naar 43).

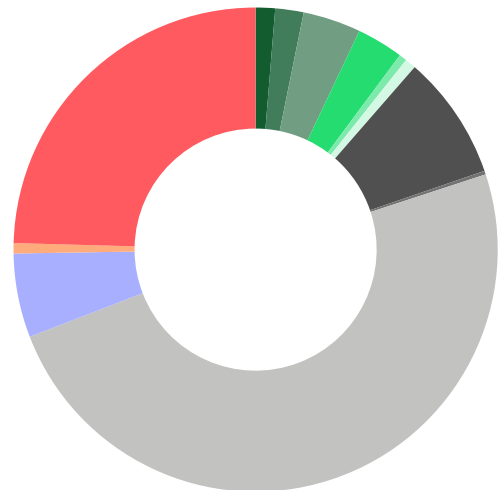

² Geïndexeerd. Jaar 2019 = 100

Na sterke dalingen in 2020 en 2021, is de CO₂e-voetafdruk in 2022 licht gestegen. Dit komt doordat de CO₂e-voetafdruk wordt bepaald aan de hand van de CO₂e-uitstoot per miljoen euro belegd vermogen. In 2022 is zowel de CO₂e-uitstoot als het belegd vermogen gedaald. Per saldo was het effect van de daling in belegd vermogen groter dan de daling in CO₂e-uitstoot. Zonder koerscorrecties in aandelen en bedrijfsobligaties zou de uitstoot per miljoen euro belegd vermogen met circa 7% zijn afgenomen.

Relatieve CO₂e-voetafdruk per sector

Onderstaande grafiek laat de verdeling van een miljoen euro belegd vermogen naar sectoren zien op basis van de voetafdruk. De sectoren materialen, industrieel en nutsbedrijven hebben relatief de grootste CO₂e voetafdruk.³

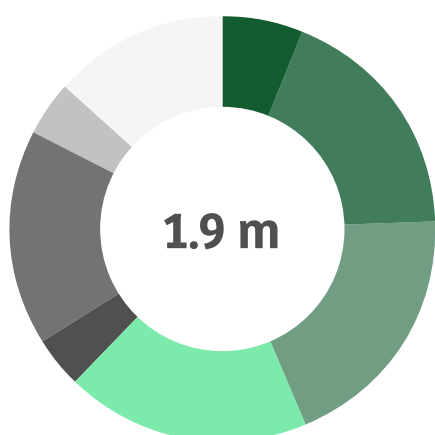

- Communicatiediensten (1%)
- Discr. consumptiegoederen (2%)
- Consumptiegoederen (4%)
- Energie (3%)
- Financiële diensten (1%)
- Gezondheidszorg (1%)
- Industrieel (8%)
- Informatie Technologie (0%)
- Materialen (49%)
- Overige sectoren (6%)
- Vastgoed (1%)
- Nutsbedrijven (25%)

³ Bron: ISS, 2022

Financiële impact door klimaatrisico's

Als de klimaatdoelstellingen wereldwijd niet gerealiseerd worden, kan het aantal overstromingen, droogtes en stormen toenemen. Er is een inschatting gemaakt van de financiële gevolgen van een scenario waarin deze fysieke klimaatrisico's zich manifesteren. Onderstaande figuur geeft weer dat dergelijke gebeurtenissen een mogelijk verlies opleveren van ca. € 1,9 miljoen⁴. De impact is relatief beperkt omdat in de portefeuille enkel gealloceerd wordt naar ontwikkelde landen.

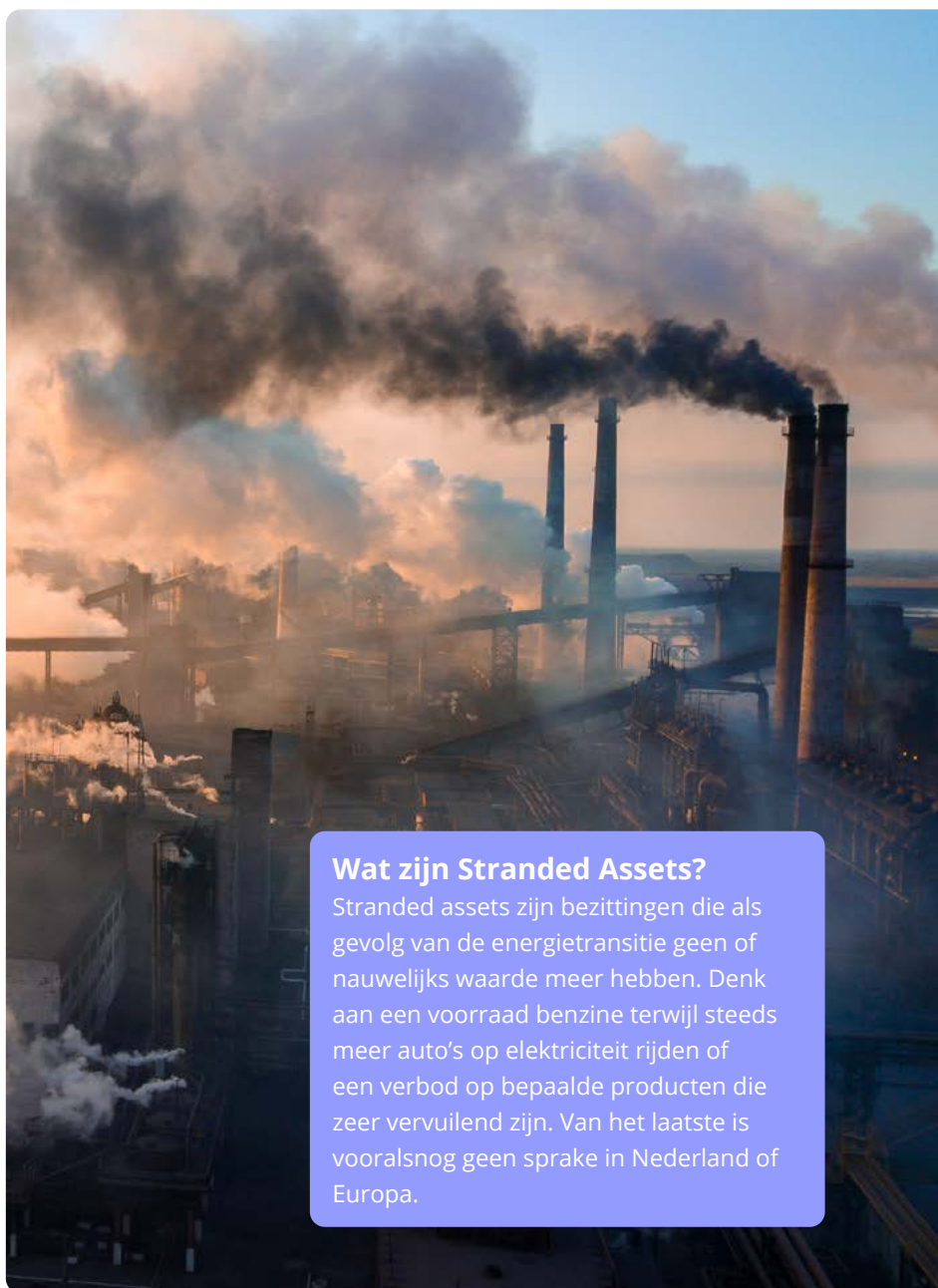
- Communicatiediensten (6%)
- Discr. consumptiegoederen (18%)
- Consumptiegoederen (19%)
- Energie (0%)
- Financiële diensten (18%)
- Gezondheidszorg (4%)
- Industrieel (16%)
- Informatie Technologie (4%)
- Materialen (13%)
- Overige sectoren (0%)

⁴ Bron: ISS, 2022

Het risico van 'stranded assets': klimaatintensieve bedrijven vermijden

Klimaatverandering heeft negatieve maatschappelijk effecten en leidt ook tot beleggingsrisico's. Op korte termijn zal de maatschappij een energietransitie moeten doormaken die het risico van zogenoemde stranded assets met zich meebrengt.

Brandstoffen die de meest negatieve invloed hebben op het klimaat, zoals kolen, zouden als eerste een stranded asset kunnen worden. Daarom hebben wij besloten niet meer in kolenmijnen te beleggen en zijn kolencentrales per 2021 uitgesloten.

Wat zijn Stranded Assets?

Stranded assets zijn bezittingen die als gevolg van de energietransitie geen of nauwelijks waarde meer hebben. Denk aan een voorraad benzine terwijl steeds meer auto's op elektriciteit rijden of een verbod op bepaalde producten die zeer vervuilend zijn. Van het laatste is vooralsnog geen sprake in Nederland of Europa.

We doen onderzoek naar de gevolgen van de energietransitie op oliebedrijven en bekijken welke acties mogelijk zijn.

We hebben onderzocht hoeveel toekomstige uitstoot er door kolen-, olie- en gasbeleggingen binnen onze portefeuille en de benchmark wordt gegenereerd. De toekomstige uitstoot van onze portefeuille ligt met ca. 60.000 tCO₂e aanzienlijk lager dan de benchmark (bijna 830.000 tCO₂e).

Voor het realiseren van een koolstofvrije toekomst is het van groot belang dat de huidige mix van energiebronnen een transitie ondergaat naar het gebruik van alleen hernieuwbare energiebronnen. Nutsbedrijven die vertrouwen op fossiele energieproductie zonder vervangingsplan lopen financieel risico (Stranded Assets) en reputatierisico.

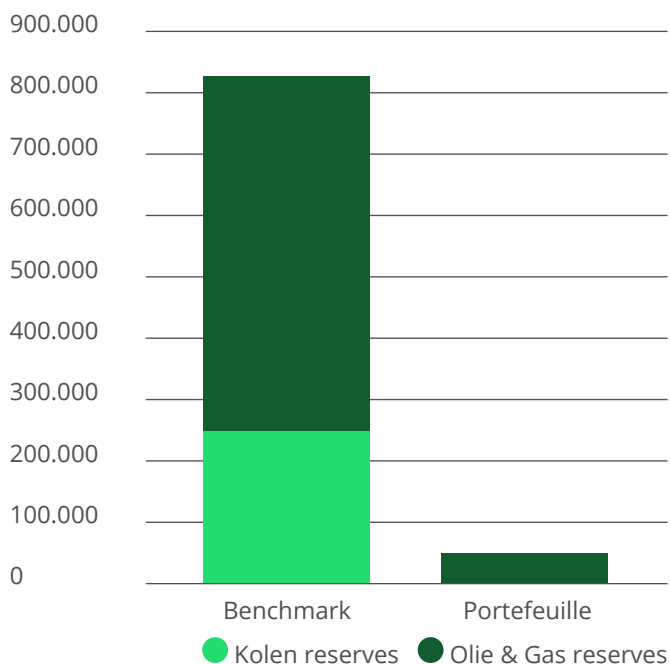
De grafiek hiernaast toont hoe fossiele energiebronnen vertegenwoordigd zijn in de portefeuille en de benchmark.

Uit de grafiek blijkt dat wij al aanzienlijk minder in fossiele energiebronnen beleggen.

tCO₂e potentieel toekomstige uitstoot

Portefeuille: 59.859

Benchmark: 826.413

Positieve en negatieve impact van de beleggingen

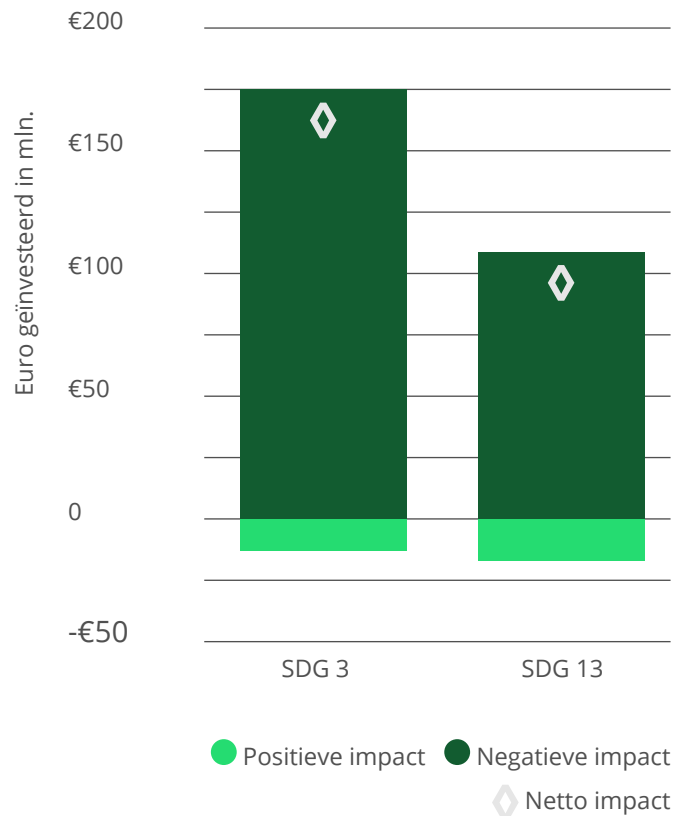
Univé wil meer beleggen in bedrijven die een positieve bijdrage leveren aan de VN-ontwikkelingsdoelen (SDG's) die passen bij onze focusthema's Klimaat en Gezondheid en welzijn. Specifiek richten wij ons hierbij op SDG 3 (Gezondheid en welzijn) en SDG 13 (Klimaatactie).

SDG-impact van de beursgenoteerde portefeuille

Alle beleggingen in aandelen en bedrijfsobligaties in de beursgenoteerde portefeuille krijgen een SDG-impactscore (zie kader). De grafiek rechts geeft weer hoeveel positieve en hoeveel negatieve impact de beursgenoteerde portefeuille in 2022 heeft gerealiseerd op onze focus-SDG's (in miljoen euro belegd vermogen). De grafiek is gebaseerd op de SDG-impactscores van de beleggingscategorieën. De beleggingen in onze beursgenoteerde portefeuille kennen een duidelijke positieve bijdrage aan de focus-SDG's en slechts een beperkte negatieve bijdrage

Benchmarks voor aandelenbeleggingen

Specifiek voor de aandelenbeleggingen zijn er benchmarks opgezet met vergaande uitsluitingen en meer aandacht voor positieve en negatieve bijdragen in brede zin. De aandelen beleggingen kunnen aan deze benchmarks worden gespiegeld. Op deze manier kan ook de CO2e-uitstoot worden gereduceerd.

Hoe werkt een SDG-impactscore?

Voor elk van de 17 SDG's wordt de impact van een bedrijf bepaald aan de hand van drie pijlers:

- de producten en diensten van het bedrijf;
- de bedrijfsvoering van het bedrijf;
- de betrokkenheid bij en de snelheid van reageren op controverses.

Op basis van deze drie pijlers wordt per bedrijf een score tussen -10 (sterk negatieve SDG-bijdrage) tot +10 (sterk positieve SDG-bijdrage) berekend.

Indien een bedrijf een +10 score heeft dan wordt 100% van de beleggingswaarde gerekend als positieve bijdrage op desbetreffende SDG. Indien de score -4 is dan wordt 40% van de beleggingswaarde gerekend als negatieve bijdrage op de desbetreffende SDG.

Beleggen in groene obligaties voor een positieve bijdrage aan het klimaat

Univé belegt in staatsobligaties van stabiele landen zoals Nederland en Duitsland.

Dit gebeurt om met een grote mate van zekerheid te kunnen voldoen aan onze betalingsverplichtingen. Het kapitaal dat deze landen aantrekken door obligaties uit te geven kunnen zij in principe voor alle doeleinden gebruiken.

In het geval van een groene obligatie mag de opbrengst van de obligatie echter alleen worden gebruikt voor milieuprojecten gericht op de reducering van de CO₂-uitstoot.

Univé belegt zowel in groene staatsobligaties als groene bedrijfsobligaties. Deze obligaties worden gebruikt voor diverse milieuprojecten, zoals de financiering voor groene energiewinning via windmolens of zonnepanelen. Univé belegt per eind 2022 circa 3,5% (€3,3 miljoen) van de staatsobligatieportefeuille van Univé Schade in groene staatsobligaties en circa 5% (€38 miljoen) van de bedrijfsobligatieportefeuille van Univé Schade in groene bedrijfsobligaties.

Wij bekijken elk jaar of het mogelijk is het percentage groene obligaties te verhogen.

Screening en uitsluitingen

Best-in-class-beleggen en sterke ESG-rating

Waar mogelijk hanteren we een 'best-in-class-aanpak'. Hiermee streven we ernaar alleen te beleggen in ondernemingen die goed scoren op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen. Goed ondernemingsbestuur is daarvan een belangrijk onderdeel.

Wat is een ESG-rating?

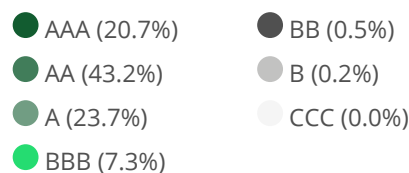
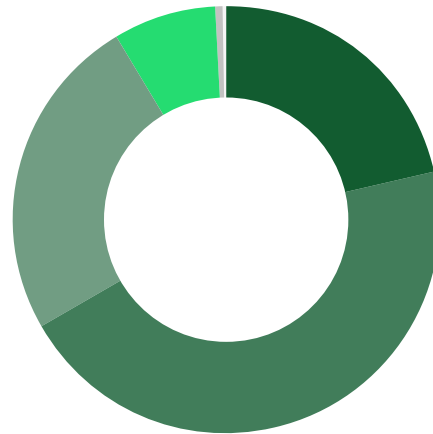
ESG staat voor Environmental, Social en Governance, oftewel milieu, mens en goed bestuur. De ESG-rating is een systematiek waarbij een dataleverancier (in dit geval MSCI ESG Research) bedrijven beoordeelt op hun ESG-beleid en uitvoering daarvan. Deze beoordeling levert een score ('rating') op. De score AAA is de hoogst mogelijke rating, CCC de laagst mogelijke rating.

De selectie van ondernemingen die goed scoren op MVB-gebied wordt bepaald op basis van 'ESG-ratings'.

De cirkeldiagram toont dat er binnen onze portefeuille geen beleggingen zijn in bedrijven met de laagste rating (CCC) en 0,2% bedrijven met een B-rating.

De ESG-rating is een belangrijke indicator bij de keuze met welke bedrijven dialoog te voeren.

Bij 100% van de beleggingen in aandelen, bedrijfsobligaties en geldmarkt wordt een best-in-class-beleid gehanteerd, gericht op bedrijven die bovengemiddeld presteren op het gebied

van maatschappelijk verantwoord beleggen.

Uitsluitingen om negatieve effecten te voorkomen

We willen de negatieve impact van onze beleggingen op het milieu of de maatschappij en het risico op waardevermindering vermijden of voorkomen. Daarom sluiten we ook bedrijven uit. Daarbij hanteren we grenswaarden voor blootstelling naar ongewenste activiteiten. Wij hebben een inventarisatie gemaakt van de belangrijkste (potentiële) negatieve effecten op specifiek de thema's Gezondheid en welzijn en Klimaat. Een voorbeeld hiervan is tabaksconsumptie.

Roken brengt ernstige schade toe aan de gezondheid en daarom hebben we besloten niet te beleggen in bedrijven die betrokken zijn bij de productie, toelevering, distributie of verkoop van tabak en tabak gerelateerde producten. We hebben geen beleggingen in ondernemingen die inkomsten halen uit tabak.

Ook bedrijven actief in het mijnen van kolen of het opwekken van energie uit kolen sluiten wij uit. Dit vanuit de negatieve impact die het met zich meebrengt op het klimaat. We hebben geen beleggingen in ondernemingen die inkomsten halen uit kolen.

Daarnaast hanteren we ook diverse andere uitsluitingen, zoals landen of bedrijven op sanctielijsten, bedrijven en landen die mensenrechten schenden of slechte arbeidsomstandigheden creëren. Dit wordt hieronder beschreven.

Wettelijke uitsluitingen van landen en ondernemingen

We willen niet beleggen in ondernemingen of landen waarvoor een wettelijk besluit tot een handelsembargo door de Europese Unie (EU Sanctielijst) of de Verenigde Naties (VN Veiligheidsraad Sanctielijst) is afgegeven.

Ook beleggen wij niet in ondernemingen die betrokken zijn bij de productie, toelevering, distributie of verkoop van wapens, waaronder uiteraard ook controversiële wapens, zoals clusterbommen, landmijnen, nucleaire wapens en biologische en chemische wapens. In de gescreende beleggingen zijn er dan ook geen ondernemingen opgenomen die in verband kunnen worden gebracht met wapens.

Het mijden van bedrijven die maatschappelijke normen ernstig overschrijden

We zijn van mening dat bedrijven de verantwoordelijkheid hebben om met respect voor de maatschappij te ondernemen. Als een bedrijf ernstige negatieve impact veroorzaakt, kiezen wij ervoor deze uit te sluiten van de beleggingen. Hiervoor wordt de UN Global Compact als maatstaf gebruikt. In het kader rechts kunt u lezen hoe deze screening plaatsvindt.

Ondernemingen die negatief scoren op de UN Global Compact normen moeten doorgaans kosten maken om schade te herstellen, onder andere door juridische claims. Het overschrijden van deze normen heeft dus vaak ook financiële gevolgen.

We hadden per ultimo 2022 een kleine allocatie (minder dan 0,1% van de totale portefeuille) naar Volkswagen binnen ons obligatiefonds met groene bedrijfsobligaties. Volkswagen had een fail-status. Per eerste kwartaal van 2023 hebben we geen ondernemingen meer in portefeuille die de Global Compact ernstig hebben overtreden.

Overzicht van alle uitsluitingen

De totale lijst waar wij niet in wensen te beleggen, oftewel de uitsluitingenlijst, wordt periodiek geüpdatet. De uitsluitingslijst per eind 2022 is weergegeven in bijlage VI.

UN Global Compact Principles-screening

We bekijken of een bedrijf betrokken is geweest bij een incident waarbij arbeids- of mensenrechten zijn geschonden. Dit leidt tot een Pass, Fail of Watch List score. Een Fail betekent dat het bedrijf betrokken is bij controversiële zaken die op grote

schaal schade veroorzaken. Een Watch List score wordt toegekend als het bedrijf betrokken is bij een controversiële zaak die (nog) niet direct als een schending van de Global Compact beoordeeld kan worden, bijvoorbeeld omdat een zaak nog onderwerp is van een gerechtelijke procedure.

Dialogoog en stemrecht

In gesprek met bedrijven voor een duurzamere wereld

We gaan de dialoog aan met bedrijven om aan te geven wat we belangrijk vinden. Wij willen op deze manier bedrijven bewegen tot het realiseren van positieve veranderingen. Het aangaan van gesprekken met de bedrijven waarin we beleggen wordt ook wel engagement genoemd.

De engagementactiviteiten worden niet uitgevoerd door het onszelf. We besteden dat uit aan de vermogensbeheerders en de fiduciaire vermogensbeheerder. Daarnaast zoeken wij samenwerking met andere partijen. Op deze manier voeren wij de dialoog op drie verschillende lagen:

1. Engagement via onze fiduciair vermogensbeheerder;
2. Engagement via de beleggingsfondsen, waarin we beleggen;
3. Engagement door aansluiting bij collectieve engagement-initiatieven (bijvoorbeeld Climate Action 100+).

In 2023 is daarnaast nog een engagementmanager aangesteld om op specifieke, door Univé geselecteerde onderwerpen engagement te kunnen voeren.

Inzicht in de positieve én negatieve impact van onze beleggingen stelt ons in staat om een effectief duurzaam beleid te voeren en te bepalen met welke bedrijven wij de dialoog aangaan. Onderstaand gaan we verder in op de resultaten die zijn behaald door middel van deze drie lagen.

Engagement door de fiduciair vermogensbeheerder

Het fiduciair vermogensbeheer is uitbesteed aan Van Lanschot Kempen (VLK). Zij adviseren ons en integreren alle aspecten van vermogensbeheer zoals het opstellen van de beleggingsstrategie, samenstellen van de ideale beleggingsmix en het actief beheren of uitbesteden van portefeuilles. Ook ondersteunt VLK ons bij het integreren van duurzaam beleggen in onze beleggingsportefeuille. Engagement maakt deel uit van die integratie.

In 2022 is onze fiduciair vermogensbeheerder in gesprek gegaan met al onze vermogensbeheerders (zie bijlage I) en heel gericht met een aantal bedrijven in de beleggingsportefeuille. In samenwerking met andere beleggers zijn zij met nog eens 196 bedrijven een dialoog aangegaan. Niet al deze bedrijven zitten nu in onze portefeuille, maar zijn wel onderdeel van ons totale beleggingsuniversum.

Bijlage II geeft een overzicht weer van de engagements die zijn uitgevoerd door de fiduciair vermogensbeheerder namens ons per onderwerp (Ecologie, Sociaal, Governance).

Een voorbeeld van deze engagements is de dialoog met Alphabet, het moederbedrijf van Google en YouTube over mensenrechten.

De dialoog aangaan met Alphabet voor mensenrechten

Mag YouTube alles uitzenden, zonder toezicht? Kan Google alles publiceren? In 2022 zette Van Lanschot Kempen namens ons een nieuwe stap in hun engagement met Alphabet, het moederbedrijf van onder andere Youtube en Google. In 2020 vroegen wij op de aandeelhoudersvergadering van het bedrijf samen met andere aandeelhouders, om een commissie op bestuursniveau op te zetten die toezicht houdt op mensenrechtenrisico's. De resolutie haalde het niet, maar het bedrijf zette de commissie wel op.

In 2022 dienden wij een nieuwe resolutie in met het verzoek een onafhankelijk mensenrechtenrapport op te laten stellen en huidig beleid te evalueren. Ook deze resolutie kreeg geen meerderheid, de zaak staat nu wel op het netvlies van het bedrijf.

Bron: Beleggingsfonds Northern Trust Low Carbon World, engagement door Van Lanschot Kempen, 2022

Bijlage I toont aan welke vermogensbeheerders in de portefeuille namens ons de dialoog met bedrijven is aangegaan. Op de volgende pagina ziet u een voorbeeld van engagement door fondsbeheerder ASR met het bedrijf Mondelez over biodiversiteit en een leefbaar inkomen. Dit bedrijf is onderdeel van ons ASR-bedrijfsobligatiefonds.

UNGP Principle 8

Principe 8 staat voor eerlijk werk en economische groei. Dit gaat onder andere om veilig en gezond werk, eerlijke betaling en inspraak. Toename van banen in opkomende landen en stijging van productiviteit, bijvoorbeeld door technologische ondersteuning valt hier ook onder, net als het verminderen en op termijn beëindigen van kinderarbeid.

Engagement door beleggingsfondsen

We hebben óók gesprekken gevoerd met de externe vermogensbeheerders die onze beleggingsportefeuilles beheren. Doel van de gesprekken was om te beoordelen of het ESG-beleid dat zij voeren in lijn is met ons ESG-beleid.

Circa 78% van onze externe vermogensbeheerders in de portefeuille (exclusief niet-genoteerde beleggingen) voert engagement uit op de bedrijven waarin wordt belegd.

Het gesprek aangaan om de schade aan klimaat en biodiversiteit te voorkomen

Mondelez is een grote speler in de cacao-industrie, een van de belangrijkste grondstoffen die gevoelig zijn voor ontbossing. Ontbossing in cacao producerende landen is vaak direct gekoppeld aan het levensonderhoud van de boeren. Door zich te richten op inkomstendiversificatie voor boeren en het betalen van een leefbaar inkomen (in lijn met UNGP 8), is er minder behoefte om bosgebieden om te zetten in nieuwe cacaoplantages. Deze engagement sluit dan ook nauw aan bij ons werk binnen het Platform Living Wages Financials (PLWF). De engagement met Mondelez zal zich richten op een verbintenis tot nul ontbossing; herstel

van biodiversiteit en effectbeoordeling; circulaire economie; sociaal beheer en duurzaamheidsrapportage.

Er werd een engagement-call georganiseerd met een groep investeerders van het PLWF. In het gesprek bespraken we hun effectbeoordelingswerk over het meten van inkomensniveaus van huishoudens die betrokken zijn bij het Cacao Life-programma. Mondelez is een van de bedrijven met de meest uitgebreide aanpak van leefbare inkomens, ondanks het feit dat zij geen concrete doelstelling hebben over hoe zij de kloof willen dichten.

Bron: beleggingsfonds ASR, engagement door Van Lanschot Kempen, 2022

Duurzaamheidsdoelen voor de beloning van het bestuur van Coloplast

Wij spraken Coloplast, een Deense producent van medische hulpmiddelen, in 2021 en 2022 over de beloning van het bestuur. Wij drongen erop aan dat duurzaamheidsdoelen deel uit zouden gaan maken van de beloningsstructuur van het management. Coloplast gaf relatief snel gehoor aan deze wens, maar kan volgens onze maatstaven hier nog verdere stappen in zetten. Het bedrijf heeft verscheidene duurzaamheidsdoelstellingen geïntegreerd in het strategische plan voor 2025, waaronder ook vermindering van de CO₂e-uitstoot. Na het begin van onze dialoog met Coloplast bleek de onderneming ook bereid om de beloningsstructuur van het management aan te passen: duurzaamheidsdoelen kregen hierin een gewicht van 10% (naast groei en winst doelstellingen). Wij zijn blij met deze aanpassing, maar vinden dat duurzame doelstellingen een even groot gewicht moeten hebben als de financiële doelstellingen. Wij vervolgen daarom de dialoog met Coloplast met als doel om het percentage van 10% verder omhoog te krijgen.

Bron: Van Lanschot Kempen & beleggingsfonds Northern Trust, 2022.

Sturen op klimaat, diversiteit en inclusie bij Stryker Corporation

Onze engagement met Stryker, een Amerikaanse producent van medische hulpmiddelen en medische technologische oplossingen, ging in 2022 vooral over de klimaatplannen van het bedrijf. Stryker heeft doelstellingen voor reductie van de CO₂e-uitstoot voor 2030, maar deze zijn nog niet onafhankelijk getoetst door de Science Based Targets initiative (SBTi). Wij willen dat dit wel gebeurt. Stryker heeft laten weten dat dit is voorzien voor 2023. Ook bleek uit onze dialoog met het bedrijf dat Stryker dit jaar een nieuw beloningsbeleid bekend zal maken voor het hogere management, waarin de periodieke beloning wordt gekoppeld aan doelstellingen op het gebied van klimaat, diversiteit en inclusie.

Bron: Van Lanschot Kempen & beleggingsfonds Northern Trust, 2022.

In gesprek gaan met Deere & Company om inzicht te krijgen in hun klimaatambities

Deere & Company is een grote Amerikaanse producent van (land) bouw machines en onderdelen. Wij gingen in 2022 de dialoog aan met dit bedrijf om beter inzicht te krijgen in de duurzaamheidsplannen en doelstellingen van het bedrijf op de korte en langere termijn. Het afgelopen jaar hebben wij verscheidene keren contact hierover met Deere & Company gehad, zowel persoonlijk als per email. Het resultaat is dat wij nu beter zicht hebben op de klimaatambities en plannen van de onderneming. Hun duurzaamheidsdoelstellingen voor 2030 zijn in 2022 onafhankelijk beoordeeld en goedgekeurd door SBTi (The Science Based Targets initiative). Het bedrijf wil onder andere de Scope 3 emissies (de uitstoot van broeikasgas door gelieerde bedrijven en de uitstoot tijdens de levensduur van producten) met 30% reduceren. Voor de lange termijn heeft Deere & Company nog geen doelstellingen opgesteld en ook geen ambitie uitgesproken om op termijn klimaatneutraal te produceren. Wij verwachten niet dat dit op korte termijn zal gebeuren, maar zien wel aanzienlijke vooruitgang en hebben er vertrouwen in dat het bedrijf stappen onderneemt om op deze weg verder te gaan. Deze engagement is in 2022 afgesloten.

Bron: Van Lanschot Kempen & beleggingsfonds Northern Trust, 2022.

Gezamenlijk de dialoog voeren met ondernemingen

Via de fiduciair vermogensbeheerder zijn we aangesloten bij de Climate Action 100+. Via dit samenwerkingsverband gaat een grote groep vermogensbeheerders en eigenaren, waaronder ook verzekeraars en

pensioenfondsen, de dialoog aan met bedrijven in CO₂-intensieve sectoren. Het gaat om 166 bedrijven die verantwoordelijk zijn voor 80% van de wereldwijde industriële emissie.

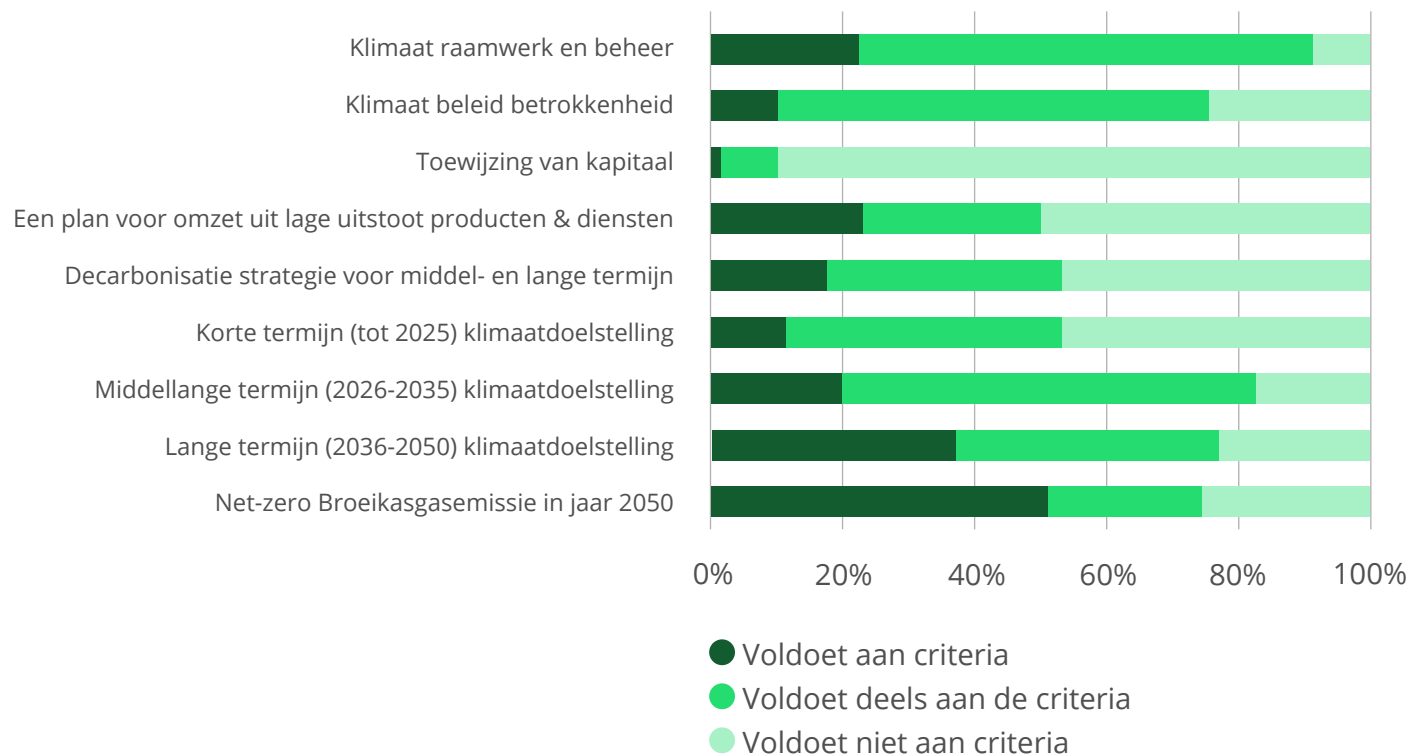
Het doel is om de opwarming van de aarde te beheersen en de transitie te maken naar een klimaatneutrale economie. Daarbij wil Climate Action 100+ het bestuurlijk raamwerk van bedrijven verbeteren, evenals de manier waarop zij over klimaat(plannen) rapporteren.

Waar werkt Climate Action 100+ aan?

Inmiddels hebben 119 van de 166 bedrijven een 'net-zero-doelstelling' vastgesteld voor het jaar 2050. Dat wil zeggen dat deze bedrijven zich hebben vastgelegd om de doelstellingen van het Akkoord van Parijs te halen: klimaatneutraal zijn in 2050.

Maar veel bedrijven hebben moeite met het vaststellen van (tussen)doelstellingen voor de korte en middellange termijn. Dat geldt ook voor het afstemmen van de kapitaaluitgaven om tot het scenario van 1,5°C opwarming van de aarde te komen. Ook weten ondernemingen vaak niet hoe zij om moeten gaan met scope 3-emissies. De grafiek op pagina 23 geeft een aantal klimaatdoelstellingsindicatoren weer. Hiermee toetst Climate Action 100+ de 166 bedrijven waarmee het de dialoog aangaat. Zichtbaar is dat maar een klein deel van de bedrijven voldoen aan de criteria van Climate Action 100+. Climate Action 100+ geeft de prioriteit aan een dialoog met bedrijven waar een dergelijke klimaatdoelstelling en een gedefinieerd pad om tot deze klimaatdoelstelling te komen nog onvoldoende aanwezig zijn. In dit kader zijn er in 2022 gesprekken gevoerd met ondernemingen zoals Eneos, Sasol, Formosa Petrochemical en CEZ, waarin de ondernemingen werden aangemoedigd om hun doelstellingen voor het verminderen van de CO₂-uitstoot op de lange, middellange en korte termijn aan te scherpen.

Uitkomsten onderzoek Climate Action 100+

Inloed door stemmen

Door het stemmen op aandeelhoudersvergaderingen willen we ondernemingen ook aanzetten tot een beter milieu- en klimaatbeleid en goed ondernemingsbestuur. Hoog op de agenda staan bijvoorbeeld een rechtvaardig beloningsbeleid en het bevorderen van goede arbeidsomstandigheden en mensenrechten.

De tabel in de bijlage III geeft weer hoe vaak namens ons in 2022 een stem is uitgebracht en op welke manier dit is gedaan.

Wij stemden via onze uitvoerders in ca. 6% van de stemmingen tegen de voorstellen van het management. Dat kon verschillende redenen hebben. Deze stemmingen betreffen vaak zaken als overnamebeschermingen, reorganisaties, vergoedingen van het management en aandelenuitgiften maar kunnen ook over onderwerpen als het klimaat gaan. Zo hebben we ook tegen het bestuur van The Home Depot, Inc. gestemd (zie volgende pagina).

Daarnaast stemden wij relatief vaak tegen voorstellen van andere aandeelhouders. Vooral als deze een negatieve impact zouden hebben op het milieu of minder passend zouden zijn bij goed ondernemingsbestuur.

Bij het uitbrengen van de stemmen zijn langetermijnwaardecreatie en de duurzaamheidsdoelstellingen belangrijk.

Stemmen voor meer transparantie over initiatieven om ontbossing te stoppen

Een aantal aandeelhouders van The Home Depot, Inc., een Amerikaanse keten van bouwmarkten, stelde tijdens een aandeelhoudersvergadering voor dat het bedrijf meer transparantie moet geven hoe het bedrijf zich inzet tegen ontbossing in de toeleveringsketen van de producten die het bedrijf verkoopt.

Het bestuur vroeg de aandeelhouders tegen dit voorstel in te stemmen. Wij hebben het voorstel gesteund door vóór te stemmen. We steunden dit voorstel omdat aandeelhouders baat hebben bij extra informatie over de strategie van het bedrijf om de impact van de toeleveringsketen op ontbossing te beheersen.

Bron: Beleggingsfonds Northern Trust, Van Lanschot Kempen, 2022.

Maatschappelijk verantwoord beleggen met alternatieve beleggingen

Een positieve bijdrage door verduurzamen van vastgoedbeleggingen

De categorie niet-beursgenoteerd vastgoed is een van de beleggingscategorieën waar steeds meer informatie over duurzaamheidsaspecten beschikbaar komt. Het vastgoedfonds waar wij in beleggen, Altera – woningen, meet steeds meer duurzaamheids-indicatoren zoals broeikasgasuitstoot, afvalstoffen en watergebruik. Daarnaast gebruiken we een aanvullende maatstaf (GRESB) waarmee we extra inzicht krijgen in verscheidene duurzaamheidsaspecten. Dit maakt het mogelijk om deze onderling te vergelijken.

Aan de hand van deze informatie kunnen concrete doelen worden geformuleerd om klimaatneutraliteit te bereiken.

De tabel op de volgende pagina toont de hoeveelheid broeikasgasuitstoot, afvalstoffen en watergebruik van onze vastgoedbelegging. Helaas zijn er nog geen benchmarks beschikbaar waarop deze metriecken kunnen worden geëvalueerd.

Wat is GRESB?

GRESB (Global Real Estate Sustainability Benchmark) is een onafhankelijke benchmark (referentie-index) die vastgoedfondsen en -portefeuilles wereldwijd beoordeelt en vergelijkt op hun duurzaamheidsprestaties. De benchmark geeft inzicht in hoe de vermogensbeheerder of bijvoorbeeld de lokale beheerder van een winkelcentrum, omgaat met milieu-, sociale en bestuurlijke aspecten. Op basis van de GRESB-score kan een vergelijking gemaakt worden tussen verschillende vastgoedfondsen. Een 5-score is de hoogste score.

Vastgoed-fonds	GRESB score	Broeikas-gas Uitstoot (Ton kg)	Afval Stoffen (Ton kg)	Water gebruik (M3)
Altera woningen 2022	5	171	100	9.620
Altera woningen 2021	5	272	114	9.677

De dialoog aangaan voor vastgoedbeleggingen

Om verdere stappen te zetten in de verduurzaming van de vastgoedportefeuille heeft onze fiduciair beheerder in 2022 gesprekken gevoerd met Altera - woningen.

Positieve impact maken met hypotheekbeleggingen

We verstrekken hypotheekleningen voor Nederlands woningen via hypotheekfondsen. We vinden het belangrijk om ook via deze beleggingen een positieve bijdrage te leveren aan het klimaat. Een positieve bijdrage aan de klimaatverandering wordt bijvoorbeeld gestimuleerd door het aanbieden van duurzaamheidsdepots. Met dit depot kan een consument maximaal € 25.000 of 6% van de woningwaarde (meer) lenen om de woning te verduurzamen, bijvoorbeeld door het aanbrengen van gevel- en dakisolatie, dubbel glas, HR-ketels, warmtepompen of zonnepanelen. Het vormt een pré als hypotheekfonsaanbieders tools aanbieden aan hun klanten bij het verduurzamen van hun huis, zoals kostenbatenanalyses bij duurzame investeringen en bemiddeling naar aannemers en installateurs bij de uitvoering hiervan.

Hypotheekbeheerders meten de CO₂-uitstoot van de hypotheekleningen per miljoen euro belegd vermogen (zie grafiek op volgende pagina). Ook kijken zij naar de energielabels van de woningen waaraan de hypotheekleningen zijn gekoppeld (bovenste grafiek). Op dit moment spreken we via de fiduciair vermogensbeheerder veel met de externe hypotheekbeheerders over de mogelijkheden binnen de regulering, zowel over wat we kunnen doen op het gebied van duurzaamheid als over welke informatie beschikbaar is. CO₂-informatie over de markt, waarop de beleggingen in relatieve zin gemeten kunnen worden, is bijvoorbeeld nog niet beschikbaar.

Sturen op goed ondernemingsbestuur bij Altera - woningen

In 2021 is een engagement gestart bij Altera om de governance-structuur te verbeteren onder andere door een grotere vertegenwoordiging van de aandeelhouders in een bestaand of een nieuw op te richten toezichthoudend orgaan.

Hiervoor is onder andere in februari 2022 een enquête afgenomen om de wensen van de aandeelhouders voor de governance-structuur te inventariseren om de betrokkenheid van aandeelhouders te verbeteren.

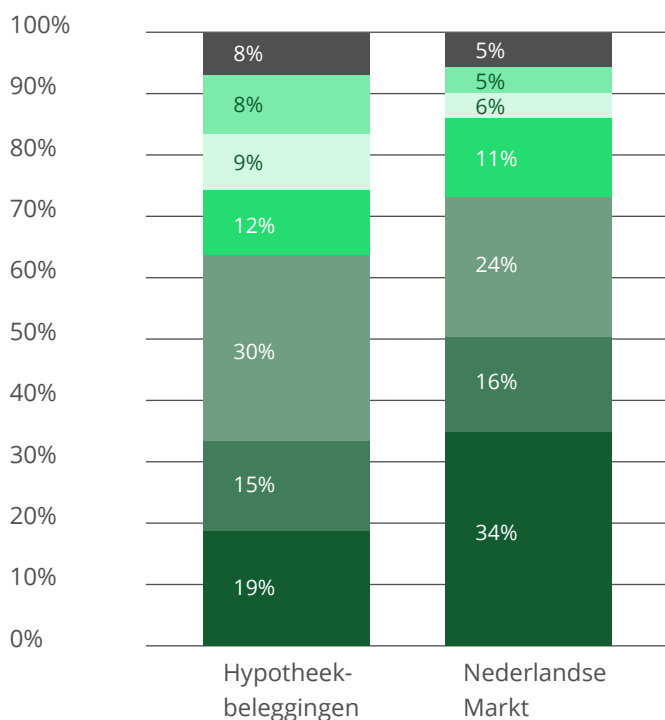
Uit de enquête bleek dat de meeste aandeelhouders vonden dat communicatie tussen aandeelhouders en de raad van commissarissen beter kon en dat men een

adviesraad wilde zien met aandeelhouders. Op basis hiervan zijn het managementteam en de raad van commissarissen van Altera aan de slag gegaan om een voorstel te schrijven.

Dit heeft uiteindelijk geleid tot een voorstel voor het opzetten van een adviesraad en dit voorstel hebben aandeelhouders in december 2022 goedgekeurd. De adviesraad start per januari 2023 waarbij onze fiduciair vermogensbeheerder VLK een zetel heeft in de adviesraad van het woningfonds.

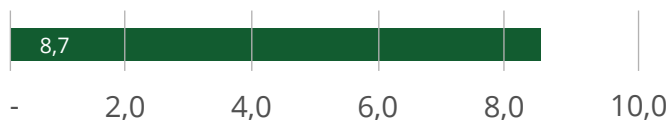
Het is belangrijk om hier te vermelden dat samenwerking met andere vertegenwoordigers van aandeelhouders instrumenteel was om de engagement tot een goed einde te brengen

Energielabelverhouding portefeuille vs. de Nederlandse markt

● A ● B ● C ● D ● E ● F ● G

tCO2e-uitstoot per mln. belegd vermogen van de hypotheekportefeuille

Bijlages

Bijlage I: Overzicht dialoog vermogensbeheerders

Vermogens beheerder	Beleggings-categorie	Onder-schrijven van UNGP en OE-SO-richtlijnen	MVB-due diligence ⁵	Stemmen en dialoog	Bieden van herstel en verhaal	Actie bij onvoldoende voortgang van de dialoog
ASR	Nederlandse hypotheeken, bedrijfs-obligaties	Ja	Ja	Dialoog met hypotheek-nemers	Ja	n.v.t.
BlackRock	Liquiditeiten	Ja	Ja	Allebei	Ja	Uitsluiting en verkoop positie
Northern Trust	Aandelen	Ja	Ja	Allebei	Ja	Uitsluiting en verkoop positie

Bron: Van Lanschot Kempen, 2022. *In een due-diligenceonderzoek onderzoekt een beheerder de maatschappelijke aspecten van een beleggingsbeslissing, met speciale aandacht voor negatieve impacts.

Bijlage II: Engagement overzicht⁶

Onderneming	Status	Engagement thema*			Aandelen	Obligaties
		E	S	G		
BAYERISCHE MOTOREN WERKE AKTIENGESELLSCHAFT	In uitvoering	X			X	X
COLOPLAST A/S	Succesvol afgewikkeld			X		
HEIDELBERGCEMENT AG	In uitvoering	X		X		X
JPMORGAN CHASE & CO.	In uitvoering	X				X
MARSH & MCLENNAN, INC.	In uitvoering	X			X	
MEDTRONIC PUBLIC LIMITED COMPANY	Succesvol afgewikkeld		X	X		X
NATIONAL GRID PLC	In uitvoering	X			X	X
NORDEA BANK ABP	In uitvoering	X			X	X
POSTNL NV	In uitvoering					X
PROLOGIS, INC.	Succesvol afgewikkeld	X			X	X
RIO TINTO PLC	In uitvoering	X				X
STRYKER CORPORATION	In uitvoering	X	X	X		X
VINCI SA	In uitvoering		X			X
VONOVIA SE	Succesvol afgewikkeld	X				X
W. P. CAREY INC.	In uitvoering	X				X
WELLTOWER INC.	In uitvoering	X			X	
OMV AG	In uitvoering	X				X
REPSOL SA	In uitvoering	X				X
IBERDROLA SA	In uitvoering	X				X
WEST FRASER TIMBER CO. LTD.	In uitvoering	X			X	
VOLKSWAGEN AG	In uitvoering		X			X
TOTALENERGIES SE	In uitvoering	X				X
EDP-ENERGIAS DE PORTUGAL SA	In uitvoering	X		X	X	X

⁶ Bron: Van Lanschot Kempen, 2022. Engagement uitgevoerd door de fiduciair vermogensbeheerder.

* E = Ecologie || S = Sociaal || G = Governance

Bijlage III: Stemgedrag in 2022⁷

Beleggingsfonds (Aandelen Wereldwijd)	Aantal	Percentage
Northern Trust World SDG Screened Low Carbon Index Fund		
Aantal agendapunten om op te stemmen	9.639	
Aantal keer voor management gestemd	8.962	93%
Aantal keer tegen management gestemd of onthouden van stemmen	677	7%
Beleggingsfonds (Aandelen Europa)		
Northern Trust Europe SDG Screened Low Carbon Index Fund		
Aantal agendapunten om op te stemmen	3.520	
Aantal keer voor management gestemd	3.318	94%
Aantal keer tegen management gestemd of onthouden van stemmen	202	6%

⁷Percentages kunnen door afronding niet optellen tot 100%.

Meer informatie over uitvoering van het stembeleid en de dialoog die onze vermogensbeheerders voeren

Northern Trust:

<https://www.northerntrust.com/united-kingdom/what-we-do/investment-management/stewardship/proxy-voting-policies>

<https://www.northerntrust.com/europe/about-us/corporate-social-responsibility>

Op deze websites is het stembeleid gepubliceerd en is een kwartaalrapport en jaarverslag van de engagementmanager voor de beleggingsfondsen van Northern Trust, Hermes, te vinden.

Van Lanschot Kempen:

<https://vds.issgovernance.com/vds/#/NzcyMA==/>

<https://www.vanlanschotkempen.com/nl/duurzaamheid>

Op deze website wordt het jaarverslag van de fiduciaire vermogensbeheerder gepubliceerd, inclusief inzicht in de dialoog met individuele ondernemingen (naast inzicht in de collectieve initiatieven).

Bijlage IV: Overzicht mandaten en beleggingsinstellingen per eind 2022

Beleggings categorie	Mandaat en vermogensbeheerder/ beleggingsinstelling	Omvang (Eur mln.)	Percentage van portefeuille
Aandelen ontwikkeld Wereld	NTWorld SDG Screened Low Carbon	69,8	6,0%
Aandelen ontwikkeld Europa	NT Europe SDG Screened Low Carbon	50,3	4,4%
Private equity	Gilde Buy-Out Fund III B.V.	0,1	0,0%
	Dispatch Nederland B.V.	0,4	0,0%
Niet-genoteerd OG	Altera Vastgoed-Woningen	53,7	4,6%
	Fagoed Erfpacht	12,9	1,1%
	Eigen panden	17,5	1,5%
Hypothecaire leningen	ASR Mortgage Fund NHG	105,9	9,2%
	ASR Mortgage Fund non-NHG	105,0	9,1%
	Personeelshypotheke	27,4	2,4%
Bedrijfsobligaties	ASR ESG IndexPlus Euro Bedrijfsobligaties	111,6	9,7%
	Goldman Sax Corporate Green Bond	37,7	3,3%
	Amundi Index Euro Corp SRI 0-3Y	375,0	32,4%
	Mandaat Van Lanschot Kempen	8,8	0,8%
Staatsobligaties	Mandaat Van Lanschot Kempen	95,8	8,3%
Geldmarkt	BlackRock ICS Euro LEAF	77,0	6,7%
	Banksaldi	3,1	0,3%
Overig	Leningen Duurzame Zekerheid Univé, e-bike, valuta-afdekking	4,4	0,4%
Totaal		1.156	100%

Bijlage V: Toelichting klimaatdata

Klimaatdata wordt verzameld voor de categorieën aandelen, bedrijfsobligaties en hoogrentende waarden via de dataprovider ISS ESG. Het proces is op hoofdlijnen als volgt:

- Klimaatdata van ondernemingen wordt verzameld uit de jaarverslagen en andere publieke bronnen. In dit rapport wordt gebruik gemaakt van de jaarverslagen per eind 2021. Wereldwijd rapporteren ongeveer 3.000 grote ondernemingen over hun emissie.
- Alle data wordt gecontroleerd op betrouwbaarheid en wanneer nodig verwijderd.
- Alle bedrijven worden gesorteerd naar hun emissieprofiel, zodat deze data kan worden gebruikt voor vergelijkbare bedrijven die niet rapporteren.

- Een schatting wordt gemaakt voor de emissie van niet-rapporterende bedrijven. Uit historische data blijkt dat de accuraatheid verschilt per sector maar minder dan 30% afwijkt.
- Emissie wordt toegekend aan de portefeuille op basis van eigenaarschap van de onderneming. Dus als we 0,1% van een onderneming bezitten krijgen we 0,1% van de emissie toegewezen.

De scope 3 emissies worden vastgesteld conform het CO2e/GHG-protocol. Omdat er nog onvoldoende bedrijven over rapporteren wordt per sector vastgesteld wat de emissie in de waardeketen is en aan het bedrijf toegekend. Scope 3 is dus niet geschikt om individuele bedrijven te beoordelen.

Bijlage VI: Uitsluitingen per eind 2021

Uitsluitingen van landen - Sanctiewetgeving

Afghanistan	Haiti	Rusland
Wit-Rusland	Iran	Somalië
Burundi	Irak	Zuid-Sudan
Centraal Afrikaanse Rep.	Libanon	Soedan
Dem. Republiek Congo	Libië	Syrië
Egypte	Mali	Venezuela
Eritrea	Myanmar	Yemen
Ethiopië	Noord-Korea	Zimbabwe

Uitsluitingen van bedrijven

BEDRIJF	LAND	REDEN VAN UITSLUITING
Sberbank	Rusland	Sanctielijst
VTB Bank	Rusland	Sanctielijst
Gazprombank	Rusland	Sanctielijst
Vnesheconombank (VEB)	Rusland	Sanctielijst
Rosselkhozbank	Rusland	Sanctielijst
Opk Oboronprom	Rusland	Sanctielijst
United Aircraft Corporation	Rusland	Sanctielijst
Uralvagonzavod	Rusland	Sanctielijst
Rosneft	Rusland	Sanctielijst
Transneft	Rusland	Sanctielijst
Gazprom Neft	Rusland	Sanctielijst
Alfa Bank	Rusland	Sanctielijst
Bank Otkritie	Rusland	Sanctielijst
Bank Rossiya	Rusland	Sanctielijst
Promsvyazbank	Rusland	Sanctielijst
Almaz-Antey	Rusland	Sanctielijst
Kamaz	Rusland	Sanctielijst
Novorossiysk Commercial Sea Port	Rusland	Sanctielijst
Rostec (Russian Technologies State Corporation)	Rusland	Sanctielijst
Russian Railways	Rusland	Sanctielijst
JSC Po Sevmash	Rusland	Sanctielijst
Sovcomflot	Rusland	Sanctielijst
United Shipbuilding Corporation	Rusland	Sanctielijst
Russian Maritime Register of Shipping	Rusland	Sanctielijst
AEROJET ROCKETDYNE HOLDINGS, INC.	Verenigde Staten	Betrokken bij nucleaire wapens
Anhui Great Wall Military Industry Co	China	Betrokken bij clustermunie
Aryt Industries	Israël	Betrokken bij clustermunie
Ashot - Ashkelon Industries	Israël	Betrokken bij clustermunie
AVIBRAS INDUSTRIA AEROESPACIAL	Brazilië	Betrokken bij clustermunie
Bharat Dynamics	India	Betrokken bij clustermunie
Boeing Distribution Services	Verenigde Staten	Betrokken bij clustermunie
BWX Technologies	Verenigde Staten	Betrokken bij nucleaire wapens
China Aerospace Science And Technology Corporation	China	Betrokken bij clustermunie
China North Industries Group Corporation	China	Betrokken bij clustermunie
China North Industries Corporation	China	Betrokken bij clustermunie
China Satellite Communications Co Ltd	China	Betrokken bij clustermunie
China Spacesat	China	Betrokken bij clustermunie
Fluor Corporation	Verenigde Staten	Betrokken bij nucleaire wapens
GENERAL DYNAMICS CORPORATION	Zuid-Korea	Betrokken bij nucleaire wapens
Hanwha Corp	India	Betrokken bij clustermunie
Hanwha Engineering & Construction Corp.	Verenigde Staten	Betrokken bij anti-persoonsmijnen
Honeywell International	Verenigde Staten	Betrokken bij nucleaire wapens
Huntington Ingalls Industries	Verenigde Staten	Betrokken bij nucleaire wapens
Inner Mongolia North Heavy Industries Group	China	Betrokken bij clustermunie
Korea Aerospace Industries	Zuid-Korea	Betrokken bij clustermunie
Larsen And Toubro Limited	India	Betrokken bij clustermunie
LTIMindtree Ltd	India	Betrokken bij clustermunie
L&T Finance	India	Betrokken bij clustermunie
L&T Infrastructure	India	Betrokken bij clustermunie

L&T Technology Services Ltd	India	Betrokken bij clustermunie
Leidos Holdings	Verenigde Staten	Betrokken bij nucleaire wapens
LEIDOS, INC.	Verenigde Staten	Betrokken bij nucleaire wapens
LIG Nex1 Co., Ltd.	Zuid-Korea	Betrokken bij clustermunie
Lockheed Martin	Verenigde Staten	Betrokken bij clustermunie
Motovilikha Plants JSC	Rusland	Betrokken bij clustermunie
Nabha Power	India	Betrokken bij clustermunie
National Presto Industries	Verenigde Staten	Betrokken bij anti-persoonsmijnen
Northrop Grumman Corp.	Verenigde Staten	Betrokken bij nucleaire wapens
NORTHROP GRUMMAN SYSTEMS CORPORATION	Verenigde Staten	Betrokken bij nucleaire wapens
Poongsan	Zuid-Korea	Betrokken bij clustermunie
Poongsan holdings	Zuid-Korea	Betrokken bij clustermunie
Roketsan Raket Sanayi Ve Ticaret Anonim Sirketi	Turkije	Betrokken bij clustermunie
Solar Industries India Limited	India	Betrokken bij clustermunie
The Boeing Company	Verenigde Staten	Betrokken bij clustermunie
BAE SYSTEMS	Verenigd Koninkrijk	Wapenhandel naar hoog-risico landen
Raytheon Technologies Corp.	Verenigde Staten	Wapenhandel naar hoog-risico landen
Avary Holding Shenzhen Co Ltd	China	MSCI-red flag / UNGC schending
BHP Group Ltd	Australië	MSCI-red flag / UNGC schending
CoreCivic Inc	Verenigde Staten	MSCI-red flag / UNGC schending
GCL-Poly Energy Holdings Ltd	Hongkong	MSCI-red flag / UNGC schending
Glencore PLC	Zwitserland	MSCI-red flag / UNGC schending
MMC Norilsk Nickel PJSC	Rusland	MSCI-red flag / UNGC schending
Hon Hai Precision Industry Co	Taiwan	MSCI-red flag / UNGC schending
Hoshine Silicon Industry Co Lt	China	MSCI-red flag / UNGC schending
JinkoSolar Holding Co Ltd	China	MSCI-red flag / UNGC schending
Lens Technology Co Ltd	China	MSCI-red flag / UNGC schending
LXJM	China	MSCI-red flag / UNGC schending
OFFICE CHERIFIEN DES PHO	Marokko	MSCI-red flag / UNGC schending
O-film Tech Co Ltd	China	MSCI-red flag / UNGC schending
Petroleos del Peru SA	Peru	MSCI-red flag / UNGC schending
PETROLEOS MEXICANOS	Mexico	MSCI-red flag / UNGC schending
Porsche Automobil Holding SE	Duitsland	MSCI-red flag / UNGC schending
SAIC Motor Corp Ltd	China	MSCI-red flag / UNGC schending
Barrick Gold Corp	Canada	MSCI-red flag / UNGC schending
TBEA Co Ltd	China	MSCI-red flag / UNGC schending
GEO Group Inc/The	Verenigde Staten	MSCI-red flag / UNGC schending
TEPCO	Japan	MSCI-red flag / UNGC schending
Trina Solar Co Ltd	China	MSCI-red flag / UNGC schending
Universal Health Services Inc	Verenigde Staten	MSCI-red flag / UNGC schending
Vale SA	Brazilië	MSCI-red flag / UNGC schending
Volkswagen AG	Duitsland	MSCI-red flag / UNGC schending
ZHONGTAI CHEMICAL	China	MSCI-red flag / UNGC schending
Youngor Group Co Ltd	China	MSCI-red flag / UNGC schending
Zhen Ding Technology Holding L	Kaaimaneilanden	MSCI-red flag / UNGC schending
Zijin Mining Group Co Ltd	China	MSCI-red flag / UNGC schending
Strata Power Corp.	Canada	Teerzand
Petroteq Energy Inc.	Canada	Teerzand
Sunshine Oilsands Ltd.	Canada	Teerzand
Imperial Oil Limited	Canada	Teerzand
MEG Energy Corp.	Canada	Teerzand
North West Redwater Partnership, Inc.	Canada	Teerzand
Athabasca Oil Corporation	Canada	Teerzand

Suncor Energy Inc.	Canada	Teerzand
PC Financial Partnership	Canada	Teerzand
Pengrowth Energy Corporation	Canada	Teerzand
Strathcona Resources Ltd.	Canada	Teerzand
BlackPearl Resources, Inc.	Canada	Teerzand
North American Construction Group Ltd.	Canada	Teerzand
Trans Mountain Corp.	Canada	Teerzand
Cenovus Energy Inc.	Canada	Teerzand
Canadian Natural Resources Limited	Canada	Teerzand
Harvest Operations Corp.	Canada	Teerzand
Inter Pipeline Ltd.	Canada	Teerzand
Baytex Energy Corp.	Canada	Teerzand
Baytex Energy (LP) Ltd.	Canada	Teerzand
Husky Energy Inc.	Canada	Teerzand
Arrow Exploration Corp.	Canada	Teerzand
Petroleos de Venezuela SA	Venezuela	Teerzand
TC Energy Corporation	Canada	Teerzand
Ensign Drilling, Inc.	Canada	Teerzand
Wajax Corporation	Canada	Teerzand
Sakari Resources Ltd.	Singapore	Kolenmijnen
Wollongong Coal Limited	Australië	Kolenmijnen
PT Golden Eagle Energy TBK	Indonesië	Kolenmijnen
TerraCom Limited	Australië	Kolenmijnen
PT Berau Coal Energy	Indonesië	Kolenmijnen
Sadovaya Group	Luxemburg	Kolenmijnen
Geo Energy Resources Ltd.	Singapore	Kolenmijnen
Foresight Energy LP	Verenigde Staten	Kolenmijnen
PT Adaro Indonesia	Indonesië	Kolenmijnen
Foresight Energy LLC	Verenigde Staten	Kolenmijnen
Thungela Resources Ltd.	Zuid-Afrika	Kolenmijnen
PT Indo Tambangraya Megah Tbk	Indonesië	Kolenmijnen
PT Bumi Resources Tbk	Indonesië	Kolenmijnen
Bumi Investment Pte Ltd.	Singapore	Kolenmijnen
Eterna Capital Pte Ltd.	Singapore	Kolenmijnen
PT Bukit Asam Tbk	Indonesië	Kolenmijnen
China Qinfra Group Ltd.	Kaaimaneilanden	Kolenmijnen
Park Elektrik Uretim Madencilik Sanayi ve Ticaret AS	Tokelau	Kolenmijnen
Hallador Energy Company	Verenigde Staten	Kolenmijnen
Lubelski Wegiel BOGDANKA SA	Polen	Kolenmijnen
Bisichi Plc	Verenigd Koninkrijk	Kolenmijnen
PT Golden Energy Mines Tbk	Indonesië	Kolenmijnen
New Hope Corporation Limited	Australië	Kolenmijnen
Jinneng Holding Shanxi Coal Industry Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
PT Harum Energy Tbk	Indonesië	Kolenmijnen
Exxaro Resources Ltd.	Zuid-Afrika	Kolenmijnen
Shaanxi Coal Industry Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
PT Bayan Resources Tbk	Indonesië	Kolenmijnen
CONSOL Energy Inc.	Verenigde Staten	Kolenmijnen
Westmoreland Coal Co.	Verenigde Staten	Kolenmijnen
Westmoreland Resource Partners LP	Verenigde Staten	Kolenmijnen
Mercator Limited	India	Kolenmijnen
Murray Energy Corporation	Verenigde Staten	Kolenmijnen
Zhengzhou Coal Industry & Electric Power Co., Ltd.	China	Kolenmijnen

Alliance Resource Partners LP	Verenigde Staten	Kolenmijnen
Alliance Holdings GP LP	Verenigde Staten	Kolenmijnen
Alliance Resource Operating Partners LP	Verenigde Staten	Kolenmijnen
Agritrade Resources Limited	Bermuda	Kolenmijnen
PT Adaro Energy Indonesia Tbk	Indonesië	Kolenmijnen
Salungano Group Ltd.	Zuid-Afrika	Kolenmijnen
The Lanna Resources Public Co., Ltd.	Thailand	Kolenmijnen
PT Dian Swastatika Sentosa Tbk	Indonesië	Kolenmijnen
Inner Mongolia Yitai Coal Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
Banpu Public Company Limited	Thailand	Kolenmijnen
PT Trada Alam Minera Tbk	Indonesië	Kolenmijnen
PT Alfa Energi Investama Tbk	Indonesië	Kolenmijnen
Yancoal Australia Ltd.	Australië	Kolenmijnen
Peabody Energy Corporation	Verenigde Staten	Kolenmijnen
Peabody Energy Australia PCI Pty Ltd.	Australië	Kolenmijnen
Kuzbasskaya Toplivnaya Kompaniya PJSC	Rusland	Kolenmijnen
China Shenhua Energy Company Limited	China	Kolenmijnen
China Shenhua Overseas Capital Co., Ltd.	Britse Maagdeneilanden	Kolenmijnen
PT Indika Energy Tbk	Indonesië	Kolenmijnen
Indo Energy Finance BV	Nederland	Kolenmijnen
Indo Energy Finance II BV	Nederland	Kolenmijnen
Indika Energy Capital III Pte Ltd.	Singapore	Kolenmijnen
Indika Energy Capital II Pte Ltd.	Singapore	Kolenmijnen
Indo Integrated Energy II BV	Nederland	Kolenmijnen
Shan Xi Hua Yang Group New Energy Co. Ltd.	China	Kolenmijnen
Gujarat Mineral Development Corporation Limited	India	Kolenmijnen
China Coal Xinji Energy Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
Beijing Haohua Energy Resource Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
Whitehaven Coal Limited	Australië	Kolenmijnen
Cloud Peak Energy Inc.	Verenigde Staten	Kolenmijnen
Cloud Peak Energy Resources LLC	Verenigde Staten	Kolenmijnen
Semirara Mining & Power Corp.	Filipijnen	Kolenmijnen
Washington H. Soul Pattinson and Company Limited	Australië	Kolenmijnen
Coal India Ltd.	India	Kolenmijnen
Coal Energy SA	Luxemburg	Kolenmijnen
Anhui Hengyuan Coal Industry & Electricity Power Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
Mitsui Matsushima Holdings Co., Ltd.	Japan	Kolenmijnen
Shanghai Datun Energy Resources Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
Rhino Resource Partners LP	Verenigde Staten	Kolenmijnen
Shanxi Lu'An Environmental Energy Development Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
Feishang Anthracite Resources Ltd.	Britse Maagdeneilanden	Kolenmijnen
NACCO Industries, Inc.	Verenigde Staten	Kolenmijnen
Arch Resources, Inc.	Verenigde Staten	Kolenmijnen
Inner Mongolia Dian Tou Energy Corp. Ltd.	China	Kolenmijnen
Jizhong Energy Resources Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
Shanxi Coal International Energy Group Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
KyungDong Invest Co., Ltd.	Zuid-Korea	Kolenmijnen
Gansu Jingyuan Coal Industry & Electricity Power Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
Guanghui Energy Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
Southern Kuzbass Coal Co. PJSC	Rusland	Kolenmijnen
DMCI Holdings, Inc.	Filipijnen	Kolenmijnen

Yankuang Energy Group Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
Yancoal International Resources Development Co., Ltd.	Hongkong	Kolenmijnen
Yankuang Group (Cayman) Ltd.	Kaaimaneilanden	Kolenmijnen
Shandong Energy Group Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
PT ABM Investama Tbk	Indonesië	Kolenmijnen
New World Resources plc	Verenigd Koninkrijk	Kolenmijnen
Pingdingshan Tianan Coal Mining Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
PT Indonesia Asahan Aluminium (Persero)	Indonesië	Kolenmijnen
Old ANR LLC	Verenigde Staten	Kolenmijnen
China Coal Energy Company Limited	China	Kolenmijnen
Natural Resource Partners LP	Verenigde Staten	Kolenmijnen
GMR Power & Urban Infra Ltd.	India	Kolenmijnen
Inner Mongolia Yuan Xing Energy Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
TBEA Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
Brickworks Ltd.	Australië	Kolenmijnen
PT United Tractors Tbk	Indonesië	Kolenmijnen
Huadian Power International Corp. Ltd.	China	Kolenmijnen
Hosken Consolidated Investments Ltd.	Zuid-Afrika	Kolenmijnen
Guizhou Panjiang Refined Coal Co., Ltd.	China	Kolenmijnen
Southgobi Resources Ltd.	Canada	Kolenmijnen
Jastrzebska Spolka Weglowa SA	Polen	Kolenmijnen
Petmin Ltd.	Zuid-Afrika	Kolenmijnen
Altius Minerals Corporation	Canada	Kolenmijnen
Empresa Electrica Angamos SA	Chili	Energiegeneratie door kolen
Empresa Electrica Guacolda SA	Chili	Energiegeneratie door kolen
Reliance Power Limited	India	Energiegeneratie door kolen
Guangdong Baolihua New Energy Stock Co., Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
Can2 Termik AS	Turkije	Energiegeneratie door kolen
CESC Ltd.	India	Energiegeneratie door kolen
Adani Power Limited	India	Energiegeneratie door kolen
Beijing Jingneng Power Co., Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
Inner Mongolia Mengdian Huaneng Thermal Power Corp. Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
Monongahela Power Co.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
KSK Power Venture Plc	Het eiland Man	Energiegeneratie door kolen
Huaneng Power International, Inc.	China	Energiegeneratie door kolen
Eskom Holdings SOC Ltd.	Zuid-Afrika	Energiegeneratie door kolen
NTPC Limited	India	Energiegeneratie door kolen
Jaiprakash Power Ventures Limited	India	Energiegeneratie door kolen
GD Power Development Co., Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
The Hub Power Co. Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
Guangdong Electric Power Development Co., Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
China Resources Power Holdings Co., Ltd.	Hong Kong	Energiegeneratie door kolen
ENEA SA	Polen	Energiegeneratie door kolen
Korea East-West Power Co., Ltd.	Zuid-Korea	Energiegeneratie door kolen
Huadian Energy Co., Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
NLC India Ltd.	India	Energiegeneratie door kolen
Jiangsu Guoxin Corp. Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
Samruk-Energy JSC	Kazachstan	Energiegeneratie door kolen
Union Electric Co.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Louisville Gas & Electric Co.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
EP Energy as	Tsjechië	Energiegeneratie door kolen
Zhejiang Zheneng Electric Power Co., Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
Datang International Power Generation Co., Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen

Appalachian Power Co.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
LG&E & KU Energy LLC	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Malakoff Corp. Bhd.	Maleisië	Energiegeneratie door kolen
China Power International Development Limited	Hong Kong	Energiegeneratie door kolen
AGL Energy Limited	Australië	Energiegeneratie door kolen
China Huadian Corp., Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
China Huadian Overseas Development 2018 Ltd.	Kaaijman Eilanden	Energiegeneratie door kolen
China Huadian Overseas Development Management Co., Ltd.	Britse Maagdeneilanden	Energiegeneratie door kolen
Huadian Power International Corp. Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
PGE Polska Grupa Energetyczna SA	Polen	Energiegeneratie door kolen
PGE Sweden AB	Zweden	Energiegeneratie door kolen
Shanghai Electric Power Co., Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
An Hui Wenergy Co., Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
Southwestern Electric Power Co.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
The Tata Power Company Limited	India	Energiegeneratie door kolen
Tenaga Nasional Bhd.	Maleisië	Energiegeneratie door kolen
TNB Global Ventures Capital Bhd.	Maleisië	Energiegeneratie door kolen
DTE Electric Co.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
JSW Energy Limited	India	Energiegeneratie door kolen
PT Perusahaan Listrik Negara (Persero)	Indonesië	Energiegeneratie door kolen
Majapahit Holding BV	Nederland	Energiegeneratie door kolen
Wintime Energy Co., Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
Beijing Energy Investment Holdings Ltd.	Britse Maagdeneilanden	Energiegeneratie door kolen
Banpu Power Public Co. Ltd.	Thailand	Energiegeneratie door kolen
The Okinawa Electric Power Co., Inc.	Japan	Energiegeneratie door kolen
HK Electric Investments & HK Electric Investments Ltd.	Kaaijman Eilanden	Energiegeneratie door kolen
Ameren Corporation	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Tauron Polska Energia SA	Polen	Energiegeneratie door kolen
TransAlta Corporation	Canada	Energiegeneratie door kolen
SMC Global Power Holdings Corp.	Filipijnen	Energiegeneratie door kolen
Huaneng Hong Kong Capital Ltd.	Britse Maagdeneilanden	Energiegeneratie door kolen
China Huaneng Group Co., Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
TPI Polene Power Public Co., Ltd.	Thailand	Energiegeneratie door kolen
NRG Energy, Inc.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Evergy Kansas Central, Inc.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
PacifiCorp.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Public Service Company of New Mexico	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Evergy, Inc.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Cleco Corporate Holdings LLC	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Duke Energy Ohio, Inc.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Metro Pacific Investments Corporation	Filipijnen	Energiegeneratie door kolen
Semirara Mining & Power Corp.	Filipijnen	Energiegeneratie door kolen
Great River Energy	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
CLP Holdings Ltd.	Hong Kong	Energiegeneratie door kolen
AES Andes SA	Chili	Energiegeneratie door kolen
SPIC 2016 US Dollar Bond Co. Ltd.	Britse Maagdeneilanden	Energiegeneratie door kolen
State Power Investment Corp., Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
SPIC Luxembourg Latin America Renewable Energy Investment Co.	Luxemburg	Energiegeneratie door kolen

SPIC 2018 USD Senior Perpetual Bond Co. Ltd.	Britse Maagdeneilanden	Energiegeneratie door kolen
PPL Corporation	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
PPL Capital Funding, Inc.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
The AES Corporation	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
AES El Salvador Trust II	Panama	Energiegeneratie door kolen
AES Andres BV	Spanje	Energiegeneratie door kolen
Hubei Energy Group Co., Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
Power Assets Holdings Limited	Hong Kong	Energiegeneratie door kolen
Hokkaido Electric Power Co., Inc.	Japan	Energiegeneratie door kolen
Alabama Power Company	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Stronghold Digital Mining, Inc.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
IPALCO Enterprises, Inc.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
SDIC Power Holdings Co., Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
Hokuriku Electric Power Co.	Japan	Energiegeneratie door kolen
Shenergy Co., Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
Electric Power Development Co., Ltd.	Japan	Energiegeneratie door kolen
MGE Energy, Inc.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Otter Tail Corporation	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Tucson Electric Power Co., Inc.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
The Israel Electric Corp. Ltd.	Israël	Energiegeneratie door kolen
Vistra Corp.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Dynegy Finance I, Inc.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Vistra Operations Co. LLC	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Duke Energy Carolinas LLC	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Aboitiz Power Corp.	Filipijnen	Energiegeneratie door kolen
Albioma SA	Frankrijk	Energiegeneratie door kolen
Genesis Energy Limited	Nieuw-Zeeland	Energiegeneratie door kolen
Huadian Fuxin Energy Corp. Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
Wisconsin Electric Power Company	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Electricity Generating Public Co., Ltd.	Thailand	Energiegeneratie door kolen
Wisconsin Power & Light Co.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Glow Energy Public Co., Ltd.	Thailand	Energiegeneratie door kolen
Shenzhen Energy Group Co., Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
Petrovietnam Power Corp.	Vietnam	Energiegeneratie door kolen
Korea Electric Power Corp.	Zuid-Korea	Energiegeneratie door kolen
STEAG GmbH	Duitsland	Energiegeneratie door kolen
American Electric Power Company, Inc.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Wisconsin Public Service Corp.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
China Coal Xinji Energy Co., Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
Alliant Energy Corporation	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
The Chugoku Electric Power Co., Inc.	Japan	Energiegeneratie door kolen
Talen Energy Supply LLC	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Talen Energy Corp.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Engie Energia Chile SA	Chili	Energiegeneratie door kolen
PNM Resources, Inc.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Adani Electricity Mumbai Ltd.	India	Energiegeneratie door kolen
Eneva SA	Brazilië	Energiegeneratie door kolen
ALLETE, Inc.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Southwestern Public Service Co.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Listrindo Capital BV	Nederland	Energiegeneratie door kolen
PT Cikarang Listrindo Tbk	Indonesië	Energiegeneratie door kolen
ContourGlobal Power Holdings SA	Luxemburg	Energiegeneratie door kolen

ContourGlobal plc	Verenigd Koninkrijk	Energiegeneratie door kolen
Gansu Jingyuan Coal Industry & Electricity Power Co., Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
Atlantic Power Corporation	Canada	Energiegeneratie door kolen
Sembcorp Industries Ltd.	Singapore	Energiegeneratie door kolen
Public Service Company of Colorado	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Berkshire Hathaway Energy Co.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Northern Electric Finance Plc	Verenigd Koninkrijk	Energiegeneratie door kolen
Izmir Demir Celik Sanayi AS	Turkije	Energiegeneratie door kolen
AES Argentina Generacion SA	Argentinië	Energiegeneratie door kolen
Consumers Energy Company	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Engro Corporation Limited	Pakistan	Energiegeneratie door kolen
RWE AG	Duitsland	Energiegeneratie door kolen
NorthWestern Corporation	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Unipro PJSC	Rusland	Energiegeneratie door kolen
Shikoku Electric Power Co., Inc.	Japan	Energiegeneratie door kolen
EP Infrastructure as	Tsjechië	Energiegeneratie door kolen
OGE Energy Corp.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Oklahoma Gas & Electric Co.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Origin Energy Limited	Australië	Energiegeneratie door kolen
Origin Energy Finance Ltd.	Australië	Energiegeneratie door kolen
DTE Energy Company	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
DMCI Holdings, Inc.	Filipijnen	Energiegeneratie door kolen
Gulf Power Co.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
CEZ as	Tsjechië	Energiegeneratie door kolen
ACEN Corp.	Filipijnen	Energiegeneratie door kolen
MidAmerican Energy Co.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
MidAmerican Funding LLC	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Tohoku Electric Power Co., Inc.	Japan	Energiegeneratie door kolen
Irkutskenergo JSC	Rusland	Energiegeneratie door kolen
Duke Energy Corporation	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Shanghai Datun Energy Resources Co., Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
Capital Power Corporation	Canada	Energiegeneratie door kolen
CMS Energy Corporation	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
China Shenhua Energy Company Limited	China	Energiegeneratie door kolen
China Shenhua Overseas Capital Co., Ltd.	Britse Maagdeneilanden	Energiegeneratie door kolen
Arizona Public Service Co.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Pinnacle West Capital Corporation	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Hopewell Holdings Ltd.	Hong Kong	Energiegeneratie door kolen
WEC Energy Group, Inc.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Xcel Energy Inc.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Alarko Holding AS	Turkije	Energiegeneratie door kolen
Kyushu Electric Power Co., Inc.	Japan	Energiegeneratie door kolen
Public Power Corp. SA	Griekenland	Energiegeneratie door kolen
Public Power Corp. Finance Plc	Verenigd Koninkrijk	Energiegeneratie door kolen
Shanxi Coking Coal Energy Group Co., Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
Colbun SA	Chili	Energiegeneratie door kolen
IDACORP, Inc.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Torrent Power Limited	India	Energiegeneratie door kolen
Vectren Corp.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Indiana Michigan Power Co.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
The Southern Company	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
WHA Utilities & Power Public Co. Ltd.	Thailand	Energiegeneratie door kolen

Aboitiz Equity Ventures, Inc.	Filipijnen	Energiegeneratie door kolen
Interstate Power & Light Co.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Adani Transmission Ltd.	India	Energiegeneratie door kolen
Guangzhou Development Group, Inc.	China	Energiegeneratie door kolen
Georgia Power Co.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Tokyo Electric Power Co. Holdings, Inc.	Japan	Energiegeneratie door kolen
SCANA Corp.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
The Second Generation Co of the Wholesale Power Market PJSC	Rusland	Energiegeneratie door kolen
Entergy Utility Property, Inc.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Entergy Arkansas LLC	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
GMR Power & Urban Infra Ltd.	India	Energiegeneratie door kolen
Emera Incorporated	Canada	Energiegeneratie door kolen
Black Hills Corporation	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Tennessee Valley Authority	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
InterGen NV	Nederland	Energiegeneratie door kolen
Chubu Electric Power Co., Inc.	Japan	Energiegeneratie door kolen
China Longyuan Power Group Corp. Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
Hero Asia Investment Ltd.	Hong Kong	Energiegeneratie door kolen
Duke Energy Florida LLC	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Duke Energy Florida Project Finance LLC	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Aksa Enerji Uretim AS	Turkije	Energiegeneratie door kolen
SGC Energy Co., Ltd.	Zuid-Korea	Energiegeneratie door kolen
Global Power Synergy PCL	Thailand	Energiegeneratie door kolen
NiSource Inc.	Verenigde Staten	Energiegeneratie door kolen
Sunpower Group Ltd.	Bermuda	Energiegeneratie door kolen
Guangxi Guiguan Electric Power Co., Ltd.	China	Energiegeneratie door kolen
Enel Generacion Chile SA	Chili	Energiegeneratie door kolen
Ratch Group Public Co. Ltd.	Thailand	Energiegeneratie door kolen
EDP-Energias de Portugal SA	Portugal	Energiegeneratie door kolen
EDP Finance BV	Nederland	Energiegeneratie door kolen
IE2 Holdco SAU	Spanje	Energiegeneratie door kolen
Viesgo Infraestructuras Energeticas SL	Spanje	Energiegeneratie door kolen
Jindal Steel & Power Ltd.	India	Energiegeneratie door kolen
22nd Century Group Inc	Verenigde Staten	Tabak
7-ELEVEN MALAYSIA HOLDINGS B	Maleisië	Tabak
Al-Eqbal Investment Co PLC	Jordanië	Tabak
Altria Group Inc	Verenigde Staten	Tabak
AMCON DISTRIBUTING CO	Verenigde Staten	Tabak
ANHUI GENUINE NEW MATERIAL-A	China	Tabak
BAT CAPITAL CORP	Verenigde Staten	Tabak
BAT INTL FINANCE PLC	Verenigd Koninkrijk	Tabak
BAT NETHERLANDS FINANCE	Nederland	Tabak
Badeco Adria JSC Sarajevo	Bosnië en Herzegovina	Tabak
BIZIM TOPTAN SATIS MAGAZALAR	Turkije	Tabak
BRIGHT PACKAGING INDUS BHD	Maleisië	Tabak
British American Tobacco Malay	Maleisië	Tabak
BRITISH AMERICAN TOBACCO ZAM	Zambia	Tabak
BRITISH AMERICAN TOBACCO BAN	Bangladesh	Tabak
British American Tobacco Kenya	Kenia	Tabak
British American Tobacco PLC	Verenigd Koninkrijk	Tabak
British American Tobacco Ugand	Oeganda	Tabak
British American Tobacco Zimba	Zimbabwe	Tabak
Bulgartabac Holding AD	Bulgarije	Tabak

CARRERAS LTD	Jamaica	Tabak
CAT LOI JSC	Vietnam	Tabak
Ceylon Tobacco Co PLC	Sri Lanka	Tabak
CHARLIE'S HOLDINGS INC	Verenigde Staten	Tabak
CHINA FLAVORS	China	Tabak
CHINA TOBACCO INTERNATIONAL	Hongkong	Tabak
Coka Duvanska Industrija AD Co	Servië	Tabak
Cia de Distribucion Integral L	Spanje	Tabak
Ngan Son JSC	Vietnam	Tabak
Eastern Co SAE	Egypte	Tabak
Essentra PLC	Verenigd Koninkrijk	Tabak
EUROCASH SA	Polen	Tabak
Fyolo Technology Corp	Verenigde Staten	Tabak
GLOBRANDS LTD	Israël	Tabak
Godfrey Phillips India Ltd	India	Tabak
Golden Tobacco Ltd	India	Tabak
Gotse Delchev Tabac AD-Gotse D	Bulgarije	Tabak
Healthier Choices Management C	Verenigde Staten	Tabak
Huabao Flavours & Fragrances C	China	Tabak
HUABAO INTL	Hongkong	Tabak
IMPERIAL BRANDS FIN NETH	Nederland	Tabak
IMPERIAL BRANDS FIN PLC	Verenigd Koninkrijk	Tabak
Imperial Brands PLC	Verenigd Koninkrijk	Tabak
Indonesian Tobacco Tbk PT	Indonesië	Tabak
ITC Ltd	India	Tabak
Japan Tobacco Inc	Japan	Tabak
Jerusalem Cigarette Co Ltd	Palestina	Tabak
JORDAN DUTY FREE SHOP	Jordanië	Tabak
JT INTL FIN SERVICES BV	Nederland	Tabak
Karelia Tobacco Company Inc SA	Griekenland	Tabak
Khyber Tobacco Co Ltd	Pakistan	Tabak
KT&G Corp	Zuid-Korea	Tabak
Kuk-il Paper Manufacturing Co	Zuid-Korea	Tabak
MATIV HOLDINGS INC	Verenigde Staten	Tabak
MCCOLL'S RETAIL GROUP PLC	Verenigd Koninkrijk	Tabak
MERCURY RETAIL HOLDING PLC	Rusland	Tabak
Miquel y Costas & Miquel SA	Spanje	Tabak
MUDANJIANG HENGFENG PAPER-A	China	Tabak
NEW TOYO INTERNATIONAL HLDGS	Singapore	Tabak
Nikotiana BT Holding AD Sofia	Bulgarije	Tabak
NOLATO AB-B SHS	Zweden	Tabak
NTC Industries Ltd	India	Tabak
Old Holdco Inc	Verenigde Staten	Tabak
Pakistan Tobacco Co Ltd	Pakistan	Tabak
Philip Morris Pakistan Ltd	Pakistan	Tabak
Philip Morris CR AS	Tsjechië	Tabak
Philip Morris International In	Verenigde Staten	Tabak
Philip Morris Operations AD Ni	Servië	Tabak
Bentoel Internasional Investam	Indonesië	Tabak
Gudang Garam Tbk PT	Indonesië	Tabak
Hanjaya Mandala Sampoerna Tbk	Indonesië	Tabak
WICAKSANA OVERSEAS INTL PT	Indonesië	Tabak
Pyxus International Inc	Verenigde Staten	Tabak

REYNOLDS AMERICAN INC	Verenigde Staten	Tabak
RLX Technology Inc	China	Tabak
Scandinavian Tobacco Group A/S	Denemarken	Tabak
SHANGHAI IND H	Hongkong	Tabak
Shenzhen Jinjia Group Co Ltd	China	Tabak
Sila Holding AD	Bulgarije	Tabak
Sinnar Bidi Udyog Ltd	India	Tabak
Slantse Stara Zagora- BT AD	Bulgarije	Tabak
Smooere International Holdings	China	Tabak
Societe Ivoirienne des Tabacs	Ivoorkust	Tabak
Starfleet Innotech Inc	Verenigde Staten	Tabak
STG GLOBAL FINANCE BV	Denemarken	Tabak
SUPREME PLC	Verenigd Koninkrijk	Tabak
SWEDISH MATCH AB	Zweden	Tabak
TAIWAN FAMILYMART CO LTD	Taiwan	Tabak
Tanzania Cigarette Co Ltd	Tanzania	Tabak
West Indian Tobacco Co Ltd/The	Trinidad en Tobago	Tabak
TRI-PACK FILMS LTD	Pakistan	Tabak
TSL Ltd/Zimbabwe	Zimbabwe	Tabak
Turning Point Brands Inc	Verenigde Staten	Tabak
Tutunski Kombinat AD	Noord-Macedonië	Tabak
Union Investment Corp PLC	Jordanië	Tabak
Union Tobacco & Cigarette Indu	Jordanië	Tabak
Universal Corp/VA	Verenigde Staten	Tabak
Vapor Group Inc	Verenigde Staten	Tabak
ticker	Verenigde Staten	Tabak
Vector Group Ltd	Verenigde Staten	Tabak
VPR Brands LP	Verenigde Staten	Tabak
VST Industries Ltd	India	Tabak
Wee-Cig International Corp	Verenigde Staten	Tabak
Wismilak Inti Makmur Tbk PT	Indonesië	Tabak
YURI GAGARIN PLC-PLOVDIV	Bulgarije	Tabak
ALBANY INTERNATIONAL CORP.	Verenigde Staten	Conventionele wapens
CHEMRING GROUP PLC	Verenigd Koninkrijk	Conventionele wapens
CS GROUP SA	Frankrijk	Conventionele wapens
Airbus SE	Nederland	Conventionele wapens
AERODROME GROUP LTD	Israël	Conventionele wapens
DOLGOPRUDNENSKOYE NPP PAO	Rusland	Conventionele wapens
Korporatsiya Fazotron-NIIR AO	Rusland	Conventionele wapens
NPP START IM A.I. YASKINA AO	Rusland	Conventionele wapens
VICTEK. Co., Ltd.	Zuid-Korea	Conventionele wapens
QINETIQ GROUP PLC	Verenigd Koninkrijk	Conventionele wapens
AVIC Electromechanical Systems Co., Ltd.	China	Conventionele wapens
L3HARRIS TECHNOLOGIES, INC.	Verenigde Staten	Conventionele wapens
DASSAULT AVIATION SA	Frankrijk	Conventionele wapens
KONGSBERG GRUPPEN ASA	Noorwegen	Conventionele wapens
ASELSAN ELEKTRONIK SANAYI VE TICARET ANONIM SIRKETI	Turkije	Conventionele wapens
Amurskiy Sudostroitel'nyi Zavod PAO	Rusland	Conventionele wapens
KRATOS DEFENSE & SECURITY SOLUTIONS, INC.	Verenigde Staten	Conventionele wapens
KURGANSKIY MASHINOSTROITEL'NYI ZAVOD PAO	Rusland	Conventionele wapens
NTSV Mil' i Kamov AO	Rusland	Conventionele wapens
Orbit Technologies Ltd	Israël	Conventionele wapens
LUMIBIRD SA	Frankrijk	Conventionele wapens

Premier Explosives Ltd	India	Conventionele wapens
WALCHANDNAGAR INDUSTRIES LIMITED	India	Conventionele wapens
North Electro-Optic Co.,Ltd.	China	Conventionele wapens
Addsino Co., Ltd.	China	Conventionele wapens
Olin Corporation	Verenigde Staten	Conventionele wapens
BAE SYSTEMS PLC	Verenigd Koninkrijk	Conventionele wapens
THE BOEING COMPANY	Verenigde Staten	Conventionele wapens
COHORT PLC	Verenigd Koninkrijk	Conventionele wapens
AUSTAL LIMITED	Australië	Conventionele wapens
FMS Enterprises Migun Ltd	Israël	Conventionele wapens
LEONARDO DRS, INC.	Verenigde Staten	Conventionele wapens
HanilForgingIndustrial	Zuid-Korea	Conventionele wapens
Electro Optic Systems Holdings Ltd	Australië	Conventionele wapens
LOCKHEED MARTIN CORPORATION	Verenigde Staten	Conventionele wapens
IZHEVSKIY MASHZAVOD OAO	Rusland	Conventionele wapens
Jiangxi Hongdu Aviation Industry Co., Ltd.	China	Conventionele wapens
Miroku Corporation	Japan	Conventionele wapens
ROSTVERTOL PAO	Rusland	Conventionele wapens
IMPERATORSKIY TUL'SKIY ORUZHEYNYI ZAVOD PAO	Rusland	Conventionele wapens
NATIONAL PRESTO INDUSTRIES, INC.	Verenigde Staten	Conventionele wapens
TAURUS ARMAS S.A.	Brazilië	Conventionele wapens
GENERAL DYNAMICS CORPORATION	Verenigde Staten	Conventionele wapens
ARYT INDUSTRIES LTD.	Israël	Conventionele wapens
Neorion Holdings SA	Griekenland	Conventionele wapens
TP Group PLC	Verenigd Koninkrijk	Conventionele wapens
AVIC SHENYANG AIRCRAFT COMPANY LIMITED	China	Conventionele wapens
MOTOVILIKHINSKIYE ZAVODY PAO	Rusland	Conventionele wapens
MS International PLC	Verenigd Koninkrijk	Conventionele wapens
Otokar Otomotiv ve Savunma Sanayi AS	Turkije	Conventionele wapens
EMKOREACo.,LTD.	Zuid-Korea	Conventionele wapens
VIDEO DISPLAY CORP	Verenigde Staten	Conventionele wapens
ODK-SATURN PAO	Rusland	Conventionele wapens
SINGAPORE TECHNOLOGIES ENGINEERING LTD	Singapore	Conventionele wapens
THALES SA	Frankrijk	Conventionele wapens
SZ SEVERNAYA VERF' PAO	Rusland	Conventionele wapens
ZEN TECHNOLOGIES LIMITED	India	Conventionele wapens
AK Tulamashzavod AO	Rusland	Conventionele wapens
ASAHI-SEIKI MANUFACTURING CO.,LTD.	Japan	Conventionele wapens
AEROVIRONMENT, INC.	Verenigde Staten	Conventionele wapens
AEROSTAR SA	Roemenië	Conventionele wapens
Aran Research and Development 1982 Ltd	Israël	Conventionele wapens
ARSEN'YEVSKAYA AVIATIONNAYA KOMPANIYA PROGRESS IM. N.I. SAZYKINA AO	Rusland	Conventionele wapens
ASHOT - ASHKELON INDUSTRIES LTD.	Israël	Conventionele wapens
ASTRA MICRO WAVE PRODUCTS LIMITED	India	Conventionele wapens
BABCOCK INTERNATIONAL GROUP PLC	Verenigd Koninkrijk	Conventionele wapens
BHARAT ELECTRONICS LIMITED	India	Conventionele wapens
BOUSTEAD HOLDINGS BERHAD	Maleisië	Conventionele wapens
CAE INC.	Canada	Conventionele wapens
North Industries Group Red Arrow Co., Ltd.	China	Conventionele wapens
AECC AVIATION POWER CO,LTD	China	Conventionele wapens
CLARUS CORPORATION	Verenigde Staten	Conventionele wapens
DUCOMMUN INCORPORATED	Verenigde Staten	Conventionele wapens

Duks AO	Rusland	Conventionele wapens
ELBIT SYSTEMS LTD	Israël	Conventionele wapens
ENVIRONMENTAL TECTONICS CORPORATION	Verenigde Staten	Conventionele wapens
LEONARDO - SOCIETA PER AZIONI	Italië	Conventionele wapens
FIRSTEC CO.,LTD.	Zuid-Korea	Conventionele wapens
AEROJET ROCKETDYNE HOLDINGS, INC.	Verenigde Staten	Conventionele wapens
CSSC OFFSHORE & MARINE ENGINEERING (GROUP) COMPANY LIMITED	China	Conventionele wapens
AVICOPTER PLC	China	Conventionele wapens
Howa Machinery, Ltd.	Japan	Conventionele wapens
HUNEEED TECHNOLOGIES	Zuid-Korea	Conventionele wapens
IAR SA	Roemenië	Conventionele wapens
INTEVAC, INC.	Verenigde Staten	Conventionele wapens
Ishikawa Seisakusho, Ltd.	Japan	Conventionele wapens
KAMAN CORPORATION	Verenigde Staten	Conventionele wapens
Kazanskiy Vertoletnyi Zavod PAO	Rusland	Conventionele wapens
LOMO AO	Rusland	Conventionele wapens
MMZ Vpered AO	Rusland	Conventionele wapens
MASHINOSTROITEL'NYI ZAVOD ARSENAL OAO	Rusland	Conventionele wapens
MOOG INC.	Verenigde Staten	Conventionele wapens
MNPK Avionika AO	Rusland	Conventionele wapens
Public Joint Stock Company Motor Sich	Oekraïne	Conventionele wapens
NP KORPORATSIYA IRKUT PAO	Rusland	Conventionele wapens
Northrop Grumman Corporation	Verenigde Staten	Conventionele wapens
OSHKOSH CORPORATION	Verenigde Staten	Conventionele wapens
Rheinmetall Aktiengesellschaft	Duitsland	Conventionele wapens
ROLLS-ROYCE HOLDINGS PLC	Verenigd Koninkrijk	Conventionele wapens
SNT MOTIV CO.,LTD	Zuid-Korea	Conventionele wapens
SNT DYNAMICS CO.,Ltd	Zuid-Korea	Conventionele wapens
STX Engine Co.,Ltd.	Zuid-Korea	Conventionele wapens
SAAB Aktiebolag	Zweden	Conventionele wapens
LEIDOS HOLDINGS, INC.	Verenigde Staten	Conventionele wapens
HANWHA AEROSPACE CO., LTD.	Zuid-Korea	Conventionele wapens
SENIOR PLC	Verenigd Koninkrijk	Conventionele wapens
SMITH & WESSON BRANDS, INC.	Verenigde Staten	Conventionele wapens
STURM, RUGER & COMPANY, INC.	Verenigde Staten	Conventionele wapens
Optex Systems Holdings Inc	Verenigde Staten	Conventionele wapens
Taneja Aerospace and Aviation Ltd	India	Conventionele wapens
TEXTRON INC.	Verenigde Staten	Conventionele wapens
thyssenkrupp AG	Duitsland	Conventionele wapens
RAYTHEON TECHNOLOGIES CORPORATION	Verenigde Staten	Conventionele wapens
Verney Carron SA	Frankrijk	Conventionele wapens
VIRTRA, INC.	Verenigde Staten	Conventionele wapens
Zavod im. V.A. Degtyareva OAO	Rusland	Conventionele wapens
REMINGTON ARMS COMPANY, INC.	Verenigde Staten	Conventionele wapens
LEIDOS, INC.	Verenigde Staten	Conventionele wapens
TEXTRON FINANCIAL CORPORATION	Verenigde Staten	Conventionele wapens
BAE SYSTEMS FINANCE INC.	Verenigde Staten	Conventionele wapens
HINDUSTAN AERONAUTICS LIMITED	India	Conventionele wapens
BAE SYSTEMS HOLDINGS INC.	Verenigde Staten	Conventionele wapens
NORTHROP GRUMMAN SYSTEMS CORPORATION	Verenigde Staten	Conventionele wapens
HYUNDAI ROTEM COMPANY	Zuid-Korea	Conventionele wapens
KOREA AEROSPACE INDUSTRIES, LTD.	Zuid-Korea	Conventionele wapens

Heckler & Koch GmbH	Duitsland	Conventionele wapens
LIG Nex1 Co., Ltd.	Zuid-Korea	Conventionele wapens
China Aerospace Science and Technology Corporation	China	Conventionele wapens
China North Industries Group Corporation Limited	China	Conventionele wapens
BWX TECHNOLOGIES, INC.	Verenigde Staten	Conventionele wapens
COLT DEFENSE LLC	Verenigde Staten	Conventionele wapens
VOMZ AO	Rusland	Conventionele wapens
OB"YEDINENNAYA AVIASTROITEL'NAYA KORPORATSIYA PAO	Rusland	Conventionele wapens
KVKO ALMAZ - ANTEY AO	Rusland	Conventionele wapens
Mashinostroitel'nyi Zavod imeni M.I.Kalinina G. Yekaterinburg PAO	Rusland	Conventionele wapens
CSBC Corporation, Taiwan	Taiwan	Conventionele wapens
ISRAEL MILITARY INDUSTRIES LTD.	Israël	Conventionele wapens
Binas dd Bugojno	Bosnië en Herzegovina	Conventionele wapens
Aerospace Industrial Development Corporation	Taiwan	Conventionele wapens
FINCANTIERI S.P.A.	Italië	Conventionele wapens
POONGSAN CORPORATION	Zuid-Korea	Conventionele wapens
HUNTINGTON INGALLS INDUSTRIES, INC.	Verenigde Staten	Conventionele wapens
VERTOLETY ROSSII AO	Rusland	Conventionele wapens
NPK URALVAGONZAVOD AO	Rusland	Conventionele wapens
ALLISON TRANSMISSION HOLDINGS, INC.	Verenigde Staten	Conventionele wapens
SPORTSMAN'S WAREHOUSE HOLDINGS, INC.	Verenigde Staten	Conventionele wapens
Avibras Industria Aeroespacial S/A.	Brazilië	Conventionele wapens
COCHIN SHIPYARD LIMITED	India	Conventionele wapens
SIG SAUER INC.	Verenigde Staten	Conventionele wapens
XiAn Tian He Defense Technology Co Ltd	China	Conventionele wapens
UMBRA APPLIED TECHNOLOGIES GROUP, INC.	Verenigde Staten	Conventionele wapens
VISTA OUTDOOR INC.	Verenigde Staten	Conventionele wapens
Hucentech Co., Ltd.	Zuid-Korea	Conventionele wapens
H&K AG	Duitsland	Conventionele wapens
AVIO S.P.A.	Italië	Conventionele wapens
MELROSE INDUSTRIES PLC	Verenigd Koninkrijk	Conventionele wapens
One Click Group Ltd	Australië	Conventionele wapens
Garden Reach Shipbuilders & Engineers Ltd	India	Conventionele wapens
Bharat Dynamics Ltd	India	Conventionele wapens
HANWHA SYSTEMS Co., Ltd.	Zuid-Korea	Conventionele wapens
Jiangxi Xinyu Guoke Technology Co Ltd	China	Conventionele wapens
Anhui Great Wall Military Industry Co., Ltd.	China	Conventionele wapens
Beijing Emerging Eastern Aviation Equipment Co Ltd	China	Conventionele wapens
Colt CZ Group SE	Tsjechië	Conventionele wapens
TTC Defence, INC.	Zuid-Korea	Conventionele wapens
Frequentis AG	Oostenrijk	Conventionele wapens
Shaanxi Zhongtian Rocket Techonology Co., Ltd.	China	Conventionele wapens
Israel Shipyards Ltd	Israël	Conventionele wapens
ACADEMY SPORTS AND OUTDOORS, INC.	Verenigde Staten	Conventionele wapens
ShenZhen Consys Science&Technology Co Ltd	China	Conventionele wapens
AMMO, INC.	Verenigde Staten	Conventionele wapens
Data Patterns (India) Ltd	India	Conventionele wapens